

Sammanträdesdatum
21.12.2022

Nr
11

Paragrafer
147-158

Plats och tid	Kommunkansliet i Klemetsby, Lumparland. Onsdag 21.12.2022 kl. 19.00–20.10.
Beslutande	Eriksson Pia, ordförande Mörn Tomas, vice ordförande Nordqvist-Alm Gun, ersättare Malén Johan Koskinen Mikael, ersättare
Frånvarande	Alm-Ellingsworth Göta Jansson Eva Rosbäck Mikael
Övriga deltagande	Jansryd Mattias, kommundirektör, föredragande och sekreterare Williams Robert, kommunfullmäktiges ordförande Wilhelms Brage, kommunfullmäktiges II vice ordförande
Underskrifter	<p>Pia Eriksson Ordförande</p> <p>Mattias Jansryd Sekreterare</p>
Protokolljustering Plats och tid	Lumparland 21.12.2022
Underskrifter	<p>Tomas Mörn</p> <p>Johan Malén</p>
Protokollet framlagt till påseende Plats och tid	Kommunkansliet i Lumparland 23.12.2022
Intygar	
Utdragets riktighet bestyrker Plats och tid	Lumparland / 20
Underskrift	

För närmare information om besluten i detta protokoll, kontakta kommundirektör Mattias Jansryd per telefon +358 18 359 025 eller +358 40 1763 314 eller e-post mattias.jansryd@lumparland.ax.

Plats: Kommunkansliet i Klemetsby, Lumparland
Tid: Onsdag 21.12.2022 kl. 19.00

ÄRENDEN

147 §	Sammanträdetts konstituerande	1
148 §	Anmälningssärenden	2
149 §	Kommunfullmäktiges beslut 7.12.2022.....	3
150 §	Val av kommunal centralvalnämnd (Dnr: 341/2022)	4
151 §	Val av valbestyrelse 2023–2026 (Dnr: 342/2022)	6
152 §	Ledamöter i kommunfullmäktige under mandatperioden 2024–2027 (Dnr: 343/2022).....	7
153 §	Eventuellt wifi till ESB Kapellhagen (Dnr: 344/2022)	8
154 §	Anhållan om kommunindelningssutredning (Dnr: 44/2022)	10
155 §	Utvärdering av gemensam ledningsfunktion inom barn- och äldreomsorg (Dnr: 345/2022).....	19
156 §	Anhållan om medel ur trivselfonden (Dnr: 353/2022).....	20
157 §	Avtal med NTM-centralen för ersättning av kostnader som orsakas av främjande av integration (Dnr: 58/2022).....	21
158 §	Sammanträdetts avslutande	22

---

147 § Sammanträdets konstituerande

Laglighet och beslutförhet

Konstaterades att kommunstyrelsen sammanträder i beslutfört antal på lagenlig kallelse.

Protokolljustering

Till protokolljusterare utsågs Tomas Mörn och Johan Malén.

Protokolljustering sker direkt efter sammanträdets avslutande.

Godkännande av föredragningslistan

Föredragningslistan godkändes enhälligt med följande tillägg:

156 § Anhållan om medel ur trivselfonden

157 § Avtal med NTM-centralen för ersättning av kostnader som orsakas av främjande av integration

---

---

148 § Anmälningssärenden

Ks § 148/21.12.2022

1. Av kommundirektören fattade beslut:
21 § Utlåtande över ansökan om jordförvärv
22 § Avtal om nyttjanderätt- och underhåll för Macister Bank.
2. Ombyggnation av Långnäs hamn.
3. Svar på Föglö kommuns initiativ om att KST ska överföras från den kommunala till landskapsnivå, ÅLR.
4. Förfrågan om Ålandsappen.
5. Protokoll från byggnadskommitténs möte 20.12.2022.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar anteckna de ovan nämnda ärendena till kännedom.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

149 § Kommunfullmäktiges beslut 7.12.2022

Ks § 149/21.12.2022

Enligt 44 § i förvaltningsstadgan ska kommunstyrelsen granska lagligheten av de beslut som fattats av kommunfullmäktige samt tillse att de verkställs.

Följande ärenden behandlades vid kommunfullmäktiges sammanträde 7.12.2022:

- 55 § Tilläggsmedel för äldreomsorgsförvaltningen
- 56 § Tilläggsmedel för barnomsorgssektorn
- 57 § Budget 2023
- 58 § Ändring av utbildningsstadgan

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen konstaterar att kommunfullmäktiges beslut är lagliga och att de kan verkställas eller redan har verkställts.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

150 § Val av kommunal centralvalnämnd (Dnr: 341/2022)

Ks § 150/21.12.2022

Riksdagsval samt lagtings- och kommunalval ska hållas 2023.

Enligt 9 § i vallagen (2019:45) för Åland ska kommunfullmäktige inom januari månad under valåret tillsätta en kommunal centralvalnämnd bestående av en ordförande, en vice ordförande och tre andra ledamöter. Fullmäktige utser samtidigt fem ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

I enlighet med 13 § i vallagen (FFS 714/1998) fungerar i landskapet Åland i varje kommun som kommunal centralvalnämnd vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval den nämnd som tillsatts för kommunalval i landskapet.

I enlighet med 10 § i vallagen för Åland fungerar den kommunala centralvalnämnden som valnämnd i Lumparlands kommun eftersom kommunen inte är indelad i röstningsområden.

I enlighet med 4 a § jämställdhetslagen (FFS 1986/609) ska kvinnor och män vara representerade till minst 40 procent vardera, om inte särskilda skäl talar för något annat. Detta gäller både ordinarie medlemmar och ersättare.

Den kommunala centralvalnämndens mandatperiod varar till dess ny nämnd är vald enligt 12 § i vallagen för Åland.

Den kommunala centralvalnämndens nuvarande sammansättning är följande:

Ordinarie

Erika Sjölund, ordförande
Mikael Blomqvist, vice ordförande
Jana Lindholm
Kenneth Granholm
Anna-Greta Helsing

Ersättare

1. Åsa Mattsson
2. Stefan Karlsson
3. Cecilia Aaltonen-Lindblom
4. Ingela Palén
5. Bror Jansson

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar föreslå för fullmäktige att fullmäktige i enlighet med 9 § i vallagen för Åland tillsätter en ny kommunal centralvalnämnd och väljer

---

fem ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande, samt fem ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

Beslut

Ärendet bordlades.

_____

---

151 § Val av valbestyrelse 2023–2026 (Dnr: 342/2022)

Ks § 151/21.12.2022

Enligt 10 § i vallagen (2019:45) för Åland och 15 § i vallagen (FFS 714/1998) ska för förhandsröstning som verkställs i anstalter tillsättas en eller flera valbestyrelser. En valbestyrelse består av en ordförande, en vice ordförande och en annan ledamot. Kommunstyrelsen utser också minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna. Valbestyrelsen ska tillsättas av kommunstyrelsen.

Den nuvarande valbestyrelsen har följande sammansättning:

Ordinarie

Erika Sjölund, ordförande
Mikael Blomqvist, vice ordförande
Jana Lindholm

Ersättare

1. Åsa Mattsson
2. Stefan Karlsson
3. Ingela Palén

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar välja en valbestyrelse för samtliga allmänna val som sker 2023–2026 enligt följande:

- tre ledamöter, varav en utses till ordförande och en till vice ordförande
- tre ersättare med angivande av ordningsföljd för inkallande.

Beslut

Ärendet bordlades.

---

152 § Ledamöter i kommunfullmäktige under mandatperioden 2024–2027 (Dnr: 343/2022)

Ks § 152/21.12.2022

Enligt 38 § 1 mom. i kommunallagen (1997:73) ska elva fullmäktigeledamöter väljas till en kommun med högst 500 invånare. Av 2 mom. framgår att fullmäktige kan, före utgången av april under valåret, besluta att antalet ledamöter som väljs ska vara högre eller lägre än vad som följer av 1 mom. Antalet ledamöter ska dock alltid vara udda och får inte understiga nio. Ålands landskapsregering ska underrättas om ändringar av antalet ledamöter.

Lumparlands kommun har under mandatperioden 2020–2023 nio ledamöter i kommunfullmäktige.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar föreslå för fullmäktige att antalet ledamöter som väljs till kommunfullmäktige för mandatperioden 2024–2027 ska vara nio.

Landskapsregeringen underrättas om beslutet.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

153 § Eventuellt wifi till ESB Kapellhagen (Dnr: 344/2022)

Ks § 153/21.12.2022

Det har inkommit önskemål om att kommunen borde installera ett allmänt tillgängligt wifi-nätverk på ESB Kapellhagen som skulle täcka hela byggnaden.

Förvaltningen har därför begärt en offert från kommunens IT-leverantör som hanterar kommunens nätverk och servrar.

Ute i korridorerna finns det inga nätverksuttag då de är ockuperade av Vivago larmsystemet. Däremot bör det finnas draget nätverk till samtliga lägenheter.

Således bör man kunna installera accesspunkter (Wifi-punkter) i varannan lägenhet, vilket bör räcka då det inte är betongväggar. Sedan behövs ytterligare någon accesspunkt i de öppna gemensamma utrymmena samt kontor.

Uppskattningsvis behövs cirka 8–10 accesspunkter samt en managerbar PoE-switch. PoE behövs för att driva accesspunkterna med ström via nätverkskabeln och managerbar för att kunna skapa ett riktigt gästnät som inte kan komma åt huvudnätet.

Utrustningen för detta uppskattas till cirka 1 450 euro exkl. moms, beroende vilken utrustning som finns att tillgå. Det är nämligen svårt att få tag på nätverksutrustning.

När IT-leverantören var ute för syn av nuvarande kabeldragningar och nätverk noterades att brandväggen är utdaterad. Det rekommenderas således ett byte av den för uppskattningsvis 500 euro exkl. moms.

Sammanlagt beräknas kostnaderna för utrustningen till cirka 1 950 euro exklusive moms. Därtill arbete om 5–6 timmar för att installera, konfigurera och montera allt, vilket innebär en kostnad på cirka 550 euro exkl. moms. Sålunda bör kostnaden bli kring 2 500 euro exkl. moms.

Det kan konstateras att det inte finns några budgeterade medel för detta, men det torde vara möjligt att använda Danells fond för ändamålet. Det är upp till kommunstyrelsen att avgöra huruvida fondmedel ska användas.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att inte installera ett allmänt tillgängligt wifi-nätverk på ESB Kapellhagen med hänvisning till att budgeterade medel inte finns för ändamålet.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt enhälligt att installera ett allmänt tillgängligt wifi-nätverk på ESB Kapellhagen. Medel tas ur Danells fond.

_____

---

154 § Anhållan om kommunindelningsutredning (Dnr: 44/2022)

Ks § 163/25.11.2020

Lemlands och Lumparlands kommuner överlämnade till Ålands landskapsregering under sommaren 2017 en förfrågan om att få genomfört och att ingå i en egentlig kommunindelningsutredning enligt landskapslagen (1996:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning och 8 § i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997).

Diskussionen om en förfrågan om att genomföra en kommunindelningsutredning kan anses ha uppstått på grund av landskapsregeringens meddelande till lagtinget (nr 4/2016–2017) i vilket landskapsregeringen presenterade ett förslag till ny kommunstruktur.

Landskapsregeringen meddelade sedermera kommunerna 18.4.2018 att Henricson Ab tillsatts för att utföra de kommunindelningsutredningar som behövdes enligt landskapsregeringens förslag till ny kommunstruktur. Lemlands och Lumparlands kommuner ingick i det så kallade samarbetsområdet södra Åland inom vilket samtliga berörda kommuner skulle gå samman. Övriga kommuner som ingick i samarbetsområdet var Jomala, Hammarlands och Eckerö kommuner.

Med tanke på att dessa utredare tillsatts utan att något svar hade inkommit från landskapsregeringen angående en kommunindelningsutredning vad gäller Lemland och Lumparland meddelade kommundirektörerna i Lemlands och Lumparlands kommuner landskapsregeringen 21.6.2018 att kommunerna önskade att en kommunindelningsutredning beträffande Lemland och Lumparland skulle göras parallellt med den pågående kommunindelningsutredningen som gällde det så kallade samarbetsområdet södra Åland.

Landskapsregeringen beslöt 9.10.2018 med hänvisning till de pågående kommunindelningsutredningarna att det inte var ändamålsenligt eller förenligt med principen om ekonomisk förvaltning att verkställa en separat kommunindelningsutredning beträffande Lemland och Lumparland. Således har frågan om en eventuell kommunsammanslagning vad gäller Lemland och Lumparland aldrig utretts.

Genom 3 § i landskapslagen (2019:28) om en reform av kommunstrukturen på Åland (kommunreformslagen) kan endast de tre nämnda samarbetsområdena verkställa kommunsammanslagningar genom vilka samtliga kommuner inom respektive samarbetsområde går samman. Enligt 55 § i kommunstrukturlagen (2019:29) för Åland kan inte initiativ till ändringar av kommunindelningen göras under den tid som den reform som med stöd av kommunreformslagen genomförs. Lagarna trädde i kraft 1.5.2019.

Det finns emellertid numera ett framtaget lagförslag om ett upphävande av 55 § i kommunstrukturlagen samt kommunreformslagen vilket skulle möjliggöra för en särskild kommunindelningsutredning enligt 4 kap. i kommunstrukturlagen. Dock har det varit kommunalval sedan kommunerna framförde sin förfrågan till landskapsregeringen om en kommunindelningsutredning varför skäl att på nytt diskutera frågan föreligger.

Med anledning av det hölls 16.11.2020 ett presidiummöte mellan Lemlands och Lumparlands kommuner under vilket det framkom att det i likhet med år 2017 finns förutsättningar för att lämna in en anhållan om att landskapsregeringen initierar en särskild kommunindelningsutredning beträffande en eventuell samgång mellan Lemlands och Lumparlands kommuner.

Det handlar alltså inte om en sådan framställning om samgång som avses i 5 § i kommunstrukturlagen och det kan också konstateras att landskapsregeringen enligt 18 § i samma lag endast kan besluta om en samgång av kommuner på gemensam framställning från fullmäktige i de kommuner som går samman. Det finns således inte i åländsk lagstiftning i nuläget några mekanismer kring att slå samman en kriskommun med en annan kommun eller att med hjälp av kommunala folkomröstningar tvinga ihop kommuner.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar föreslå fullmäktige att anhålla hos Ålands landskapsregering om en kommunindelningsutredning i landskapets regi för att utreda innebörden av ett eventuellt framtida samgående mellan Lemlands och Lumparlands kommuner när eller om landskapslagen om en kommunreform på Åland upphävts samt kommunstrukturlagen för Åland ändrats. En förutsättning för anhållan är att Ålands landskapsregering tar på sig kostnadsansvaret för kommunindelningsutredningen. Kommunens ledande förtroendevalda och kommundirektören står emellertid till förfogande för att bistå vid framtagande av underlag för utredningen.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

Kf § 74/2.12.2020

Beslut

Kommunstyrelsens förslag godkändes enhälligt.

Ks § 109/22.9.2021

Ålands landskapsregering har 24.8.2021 inkommit med information om behandlingen av Lumparlands kommuns anhållan om en kommunindelingsutredning i landskapets regi för att utreda innebörden av ett eventuellt framtida samgående mellan Lemlands och Lumparlands kommuner.

Det har till landskapsregeringen, efter Lumparlands kommuns anhållan av 2.12.2020, inkommit en anhållan om kommunindelingsutredning från Sottunga kommun samt en begäran från Kumlinge kommun att ingå i den utredning som eventuellt görs för Sottunga kommun.

Landskapsregeringen önskar med anledning av detta klarlägga hur fullmäktige i Lumparlands kommun ställer sig till att bli inkluderad i en kommunindelingsutredning som syftar till att framlägga förslag till ändring av den nuvarande kommunindelningen, dels i förhållande till möjligheterna för samgång med Lemlands kommun och dels i förhållande till möjligheterna för samgång i en större kommunal enhet som också inkluderar andra nuvarande kommuner. Om fullmäktige i Lumparlands kommun har andra synpunkter att framföra välkomnas också dessa av landskapsregeringen.

Landskapsregeringen har också tillskrivit samma fråga till Föglö, Kökar, Kumlinge, Sottunga och Lemlands kommuner. Den större kommunala enhet som landskapsregeringen hänvisar till är alltså antagligen en enhet som eventuellt kan skapas av en samgång mellan de fem kommunerna och Lumparlands kommun.

Vad som kan konstateras är att en kommunindelingsutredning inte betyder att de kommuner som ingår i den kommer att gå samman, utan utredningens syfte är att se vilka möjligheter som finns och vad en eventuell samgång skulle betyda på sikt. Eftersom det enligt landskapsregeringen begäran om klarläggande tydligt framgår att en utredning med sex kommuner inte görs på bekostnad av att utreda alternativet Lemland-Lumparland samt det faktum att för kommunen torde inte en ytterligare utredning ta alltför mycket av kommunens arbetskapacitet eftersom siffror och underlag blir desamma för Lumparlands del i de två eventuella utredningarna, finns det ingen anledning att motsätta sig landskapsregeringens förslag.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar föreslå kommunfullmäktige att ställa sig positiv till att bli inkluderad i en kommunindelingsutredning som syftar till att framlägga förslag till ändring av den nuvarande kommunindelningen, dels i förhållande till möjligheterna för samgång med Lemlands kommun och dels i förhållande till möjligheterna för samgång i en större kommunal enhet som också inkluderar andra nuvarande kommuner. En förutsättning är fortsättningsvis att Ålands landskapsregering tar på sig kostnadsansvaret för kommunindelingsutredningen. Kommunens ledande förtroendevalda och

---

kommundirektören samt ledande tjänsteinnehavare står till förfogande för att bistå vid framtagande av underlag för utredningen.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

Kf § 27/29.9.2021

Beslut

Kommunstyrelsens förslag godkändes enhälligt.

Ks § 154/21.12.2022

Landskapsregeringen beslöt 9.12.2022 att inleda en särskild kommunindelingsutredning för att framlägga förslag till ändring av den nuvarande kommunindelningen i form av ett samgående mellan Lumparlands kommun och Lemlands kommun. Landskapsregeringen beslöt 17.1.2022 att tillsätta Siv Sandberg som kommunindelingsutredare.

Kommunerna hade ett gemensamt möte 26.9.2022 där ett utkast till utredningsrapport gällande en särskild kommunindelingsutredning mellan Lemland och Lumparland genomgicks och diskuterades.

Den färdigställda rapporten kom kommunen tillhanda 25.11.2022. Rapport, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 154

Nedan följer en sammanfattning av rapporten.

Utgångspunkterna för en kommunsammanslagning

Befolkning

Den sammanlagda befolkningen i Lemland och Lumparland uppgick 31.12.2021 till 2 511 personer, av vilka 2 135 var bosatta i Lemland och 376 i Lumparland. Sedan 2010 har befolkningen i området ökat med cirka 300 personer (14 %). Befolkningstillväxten i Lemland har varit snabbare än genomsnittet på Åland och i Finland, medan invånarantalet i Lumparland har minskat under de senaste åren.

Personalen

Personalen i Lemlands och Lumparlands kommuner omfattar år 2022 sammanlagt cirka 130 årsverken, 25 i Lumparland och 105 i Lemland. De största personalgrupperna finns inom barnomsorgen (41 årsverken),

---

grundskolan (31 årsverken) och äldreomsorgen (30 årsverken). Anställda inom skola, barnomsorg och äldreomsorg utgör 78 procent av den kommunala personalen.

Personalstyrkan inom den allmänna förvaltningen i Lemland och Lumparland utgör totalt knappt 10 årsverken. Vid en möjlig kommunsammanslagning förändras arbetsuppgifterna mest för de anställda inom den allmänna förvaltningen. Lemland och Lumparland har sedan tidigare en gemensam administration inom den byggnadstekniska sektorn.

Förtroendevalda

Antalet fullmäktigeledamöter i en sammanslagen kommun med 2 511 invånare blir 17 enligt 38 § i kommunallagen (1997:73). Kommunen kan bestämma att välja ett större eller mindre antal ledamöter. Antalet styrelsemedlemmar, liksom antalet nämnder och övriga organ och deras medlemsantal slås fast i samgångsavtalet och förvaltningsstadgan.

Ekonomi

Både Lemland och Lumparland har behövt hantera utmaningar med den kommunala ekonomin under de senaste åren. Utgångspunkterna för den kommunala ekonomin i termer av skatteunderlag är i sig relativt goda. Den beskattningsbara inkomsten per invånare var år 2021 19 048 €/invånare i Lumparland och 19 507 €/invånare i Lemland. Det här är ungefär samma nivå som på Åland i genomsnitt (19 397 €) och lite högre än i Finland i genomsnitt (18 900 €/invånare).

Försämringarna av det ekonomiska läget hänger delvis samman med förändringar av lagstiftningen och landskapsandelssystemet. Landskapsandelsbeloppen sjönk 2018 när det nya landskapsandelssystemet infördes. I Lemland har landskapsandelarna minskat med ungefär 170 euro per invånare sedan 2017, Lumparland med ungefär 85 euro per invånare. Övergången från socialtjänst i egen regi till Kommunernas socialtjänst 2021 innebär en betydlig kostnadsökning för båda kommunerna och de ökade utgifterna anstränger i synnerhet Lumparlands ekonomi.

Landskapsregeringen bereder för tillfället en ny landskapslagstiftning om kommuner med synnerligen ansträngd ekonomi, den s.k. kriskommunslagen, som ger landskapsregeringen vissa instrument för att gripa in ifall en kommun inte längre klarar av. Varken Lemland eller Lumparland uppfyller det strängaste kriteriet om ackumulerat underskott i två års tid, men det ackumulerade överskottet per invånare har minskat sedan 2017. Lumparland uppfyller inte kriteriet för en soliditetsgrad om minst 50 % för något av åren 2017–2021 och Lemlands soliditet ligger under gränsvärdet 2020–2021. Relationen mellan årsbidrag och avskrivningar är känsligare för tillfälliga variationer vilket innebär att nyckeltalet varierar mellan enskilda år, men också på den här punkten märks det att ekonomin försvagats. Sammantaget kan ingendera

---

kommunen ännu klassificeras som kriskommun, men kommunernas försvagade ekonomi ger avtryck i de försvagade nyckeltalen.

Samordning av servicesystem

Den sammanfattande iakttagelsen är att den största sammantagna inbesparingspotentialen finns inom den allmänna förvaltningen. Inom skola och barnomsorg öppnar en sammanslagning mellan Lemland och Lumparland upp för olika politiska vägval som har olika konsekvenser för kostnaderna och serviceutbudet. Inom äldreomsorgen, socialvården och den byggtekniska sektorn är de omedelbara konsekvenserna av en sammanslagning ganska små.

Sammanslagningsberäkning

Till kommuner som går samman utbetalar landskapsregeringen samgångsstöd under en femårsperiod (ÅFS 2019:29, 9 kap.). Stödets belopp är graderat enligt invånarantal. För sammanslagningar som resulterar i en kommun med 2–3 000 invånare är beloppet 383 euro per invånare. Stödet betalas ut graderat så att kommunen det första året får 100 % av det totala stödbeloppet, år 2 80%, år 3 60%, år 4 40% och år 5 20% av stödsumman. För Lemland-Lumparland med 2 511 invånare skulle det totala stödbeloppet för femårsperioden bli knappt 2,9 miljoner euro.

När landskapsandelarna räknas ut enligt den nya kommunindelningen innebär det i regel att den nya kommunen tappar landskapsandel i jämförelse med hur det ser ut när kommunerna är självständiga. Enligt preliminära beräkningar skulle den totala minskningen av landskapsandel för Lemland-Lumparland bli drygt 402 000 euro. Av detta står minskad landskapsandel för grundskolan för 220 000 euro och minskad skattekomplettering för 182 000 euro. Landskapsregeringen kompenserar de förlorade landskapsandelarna till 100% under de fem första åren, vilket betyder att den sammanslagna kommunen får samma landskapsandelsbelopp som de självständiga kommunerna skulle ha fått.

Utgångspunkten för bedömningen av fusionskostnaderna är att kommunsammanslagningen genomförs genom att Lumparlands kommun upphör och går samman med Lemlands kommun. Med det här förfarandet beräknas engångskostnaderna för sammanslagningen och löneharmoniseringarna utgöra ungefär 10 % av det samgångsstöd den nya kommunen beviljas. Nivån på omställningskostnaderna är emellertid starkt beroende av vilka ambitioner beslutsfattarna har för den nya kommunen.

I kapitel 4 finns en utförlig analys av inbesparingspotentialen inom administrationen och verksamheten efter sammanslagningen. Inbesparingspotentialen är beroende av politiska beslut och kan inte förverkligas genast. Möjligheten att göra inbesparingar på personalkostnader inskränks dessutom av regler om personalens anställningstrygghet.

Sammanslagningskalkylen utgår ifrån att det är möjligt att verkställa inbesparingar inom den allmänna förvaltningen från år 3 så att kostnaderna från år 5 permanent sänks med ungefär 200 000 euro på årsnivå. Inbesparingar som inbegriper kostnader för den allmänna förvaltningen kan realiseras från år 3 och 4. Engångskostnaderna för fusionen beräknas bli högst under början av perioden.

Under det första året stärker samgångsstödet på drygt 960 000 euro kommunens ekonomi betydligt, trots att engångskostnader för sammanslagningen innebär ökade kostnader. Samgångsstödets belopp motsvarar en höjning av inkomstskattesatsen med två procentenheter. Årsbidraget och resultatet är positiva och kommunens balans förstärks. Ekonomin förstärks också det andra året och är i balans det tredje året. År 4 och 5 när samgångsstödets belopp trappas av är årsbidraget fortfarande positivt, men täcker inte den nuvarande avskrivningsnivån till 100 procent. Från och med år 4 är det avgörande för kommunens ekonomiska balans att man lyckas genomföra de inbesparingar som är möjliga inom den allmänna förvaltningen och att man kommit en bit på väg med åtgärder för att effektivisera serviceproduktionen och stärka kommunens skatteunderlag. För att årsbidraget ska täcka avskrivningarna skulle det krävas antingen ytterligare inbesparingar eller en höjning av skattesatsen med 0,5 procentenheter under åren 4 och 5.

När samgångsstöden och kompensationen för uteblivna landskapsandelar upphör år 6 försämras kommunens ekonomiska läge tydligt. Årsbidraget är fortfarande positivt, men täcker bara 18 % av avskrivningarna. Senast i det här skedet blir en skattehöjning aktuell, ifall landskapsandelssystemet inte justerats så att det är mer gynnsamt för kommuner som går samman.

Förändringar för kommunerna vid en kommunsammanslagning

För Lumparlands kommun innebär en kommunsammanslagning en större förändring, eftersom Lumparlands befolkning skulle utgöra 15 procent av den sammanslagna kommunens befolkning. Det egna politiska systemet och den formella självstyrelsen försvinner. I den andra vågskålen finns att Lumparlands ekonomi försvagats, att underlaget för tjänsteproduktionen inom skola och barnomsorg minskat och att det varit svårt att rekrytera ett tillräckligt antal förtroendevalda beslutsfattare. Ur invånarnas synvinkel kan en kommunsammanslagning jämna ut förutsättningarna att få kommunala tjänster till ett rimligt skattetryck. Utan omfattande inflyttning och/eller betydande förändringar av landskapsandelssystemet och serviceskyldigheterna kommer Lumparland att ha bestående utmaningar när det gäller att finansiera den lagstadgade tjänsteproduktionen. För invånarna i Lumparland kan skattesatsen sannolikt sänkas efter en sammanslagning.

För Lemlands kommun och dess befolkning innebär en kommunsammanslagning inte en lika stor förändring, eftersom befolkningen i

Lemland utgör 85 procent av en sammanslagen kommuns befolkning och den nya kommunens organisation mest rimligt byggs upp utifrån Lemlands administration. Lemlands ekonomi har försvagats sedan 2018 till följd både av landskapets åtgärder (ändrat landskapsandelssystem och ny lagstiftning) och kommunen har antagit ett program för balansering av kommunens ekonomi fram till 2024. Kommunen växer och kan på sikt stärka sin kapacitet att klara utmaningar, men det finns utmaningar att genomföra en kommunsammanslagning så att den inte ytterligare försvagar den kommunala ekonomin.

Utredarens slutbedömning

Utredaren rekommenderar att beslutsfattarna i Lemlands och Lumparlands kommuner tar del av utredningen och tar ställning till huruvida kommunerna är beredda att gå vidare och att utarbeta ett samgångsavtal i enlighet med kommunstrukturlagen.

Under utredningsprocessen har det kommit fram att den existerande kommunstrukturlagen och den nuvarande landskapsandelssystemet inte till alla delar stöder genomförandet av frivilliga kommunsammanslagningar. Det konstateras att lagen, som i stora delar är identisk med den finländska kommunstrukturlagen, inte till alla delar är funktionell för frivilliga kommunsammanslagningar på Åland. De mål för ändringar av kommunindelningen som ställs upp i paragraferna 2 och 4 är högt ställda och svåra att uppnå på ett realistiskt sätt i sammanslagningar mellan mindre kommuner. Kommunstrukturlagens processkrav, bl.a. det lagstadgade innehållet i ett samgångsavtal, är omfattande.

I de genomförda kommunindelningsutredningarna har det kommit fram att små kommuners administrativa kapacitet knappast räcker till för att genomföra en samgångsprocess i enlighet med lagen. Eftersom frivilliga kommunsammanslagningar i ett idealfall borde kunna genomföras av kommunerna själva finns det skäl att överväga att förenkla formkraven.

Samgångsstödets eurobelopp slås fast i lagstiftningen och beaktar inte ändringar av kostnadsnivåer. Samgångsstödets periodisering med högre belopp under de första åren är delvis motiverad, men vid en sammanslagning mellan Lemland och Lumparland där fusionskostnaderna är låga, skulle en jämnare periodisering av stöden sannolikt vara mer gynnsam.

Som det framkommit både i den här och tidigare kommunindelningsutredningar är oklarheten om landskapsandelnivån efter övergångsperioden på fem år en faktor som inte stärker den politiska motivationen att gå in i en förändringsprocess. Ifall kommunstrukturen på Åland ändras kommer det att förutsätta ändringar av principerna för beräkning av landskapsandelar. Beslutsfattandet på lokal nivå skulle underlättas av en större klarhet om hur andelarna för nya kommuner beräknas.

Ärendets fortsatta behandling

Enligt 16 § i kommunstrukturlagen ska kommunindelingsutredaren utgående från utredningen, om denne anser det nödvändigt, lägga fram ett förslag om ändring av kommunindelningen. Om fullmäktige i samtliga kommuner som berörs av ändringen godkänner kommunindelingsutredarens förslag ska kommunerna göra en gemensam framställning till landskapsregeringen om en ändring av kommunindelningen i enlighet med utredarens förslag. I annat fall ska utredaren ge sitt förslag till landskapsregeringen tillsammans med kommunernas utlåtanden. Det kan emellertid konstateras att något sådant förslag inte finns i rapporten. Rapporten rekommenderar istället att de förtroendevalda tar ställning till huruvida kommunerna är beredda att gå vidare till att utarbeta ett samgångsavtal i enlighet med kommunstrukturlagen.

Enligt 18 § i samma lag kan landskapsregeringen besluta om en samgång av kommuner på gemensam framställning från fullmäktige i de kommuner som går samman. Även fast kommunindelingsutredaren inte givit något förslag till ändring av kommunindelningen kan landskapsregeringen besluta om en samgång av kommuner på gemensam framställning från fullmäktige i de kommuner som går samman. Någon sådan gemensam framställning gjordes inte i samband med att den särskilda kommunindelingsutredningen startade, eftersom utredningen inleddes på landskapsregeringens initiativ.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar om eventuella åtgärder med anledning av den särskilda kommunindelingsutredningen för Lemland och Lumparland enligt Bilaga A – Ks § 154.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt enhälligt att föreslå för fullmäktige att endast anteckna den särskilda kommunindelingsutredningen för Lemland och Lumparland enligt Bilaga A – Ks § 154 till kännedom med hänvisning till den otillräckliga finansieringen redan två år efter en sammanslagning. Det behövs betydligt mer finansiering från landskapet för att göra kommunsammanslagningar något så när attraktiva.

---

155 § Utvärdering av gemensam ledningsfunktion inom barn- och äldreomsorg (Dnr: 345/2022)

Ks § 155/21.12.2022

Utvärdering av den förändrade förvaltningsstrukturen gjordes i september 2021, i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Eftersom den förändrade förvaltningsstrukturen endast hade varit i kraft i nio månader kunde ingen längre utvärdering göras.

Nu när samarbetet med Lemlands kommun om gemensam ledningsfunktion inom barn- och äldreomsorg varit i kraft i två år bör man dock kunna göra en utvärdering av hur samarbetet fungerat i praktiken. Utvärderingen bör fokusera på hur ledningsfunktionen fungerar nu i jämförelse när kommunen hade den i egen regi.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att utvärdera den gemensamma ledningsfunktionen inom barn- och äldreomsorg som kommunen har med Lemlands kommun. Utredningen ska fokusera på hur samarbetet fungerar i praktiken för ledande tjänsteinnehavare och direkt underställd personal. Utredningen görs under våren 2023.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

156 § Anhållan om medel ur trivselfonden (Dnr: 353/2022)

Ks § 156/21.12.2022

ESB Kapellhagen ansöker om 200 euro i medel ur trivselfonden att användas till att finansiera en julfest som ordnades för pensionärer i kommunen i samband med pensionärsträffen 8.12.2022. Det serverades julgröt, smörgås med julskinka, glögg, kaffe, samt pepparkakor och julstjärnor.

Trivselfondens medel ska användas för pensionärernas väl i Lumparlands kommun och ovanstående håller sig inom ramen för det ändamålet. Kommunstyrelsen beslutar om fondens användning.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar bevilja medel ur trivselfonden för att finansiera den julfest som ordnades för pensionärer i kommunen i samband med pensionärsträffen 8.12.2022. Uttag ur fonden sker enligt faktiskt kostnad för julfesten, dock maximalt 200 euro.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt med tillägget att ESB Kapellhagen årligen bör inkomma med en plan beträffande vilka aktiviteter för pensionärernas väl som kan ordnas under året så att medel kan beviljas ur trivselfonden på ett lämpligt sätt.

---

157 § Avtal med NTM-centralen för ersättning av kostnader som orsakas av främjande av integration (Dnr: 58/2022)

Ks § 157/21.12.2022

Det har kommit till förvaltningens kännedom att det till Lumparlands kommun har anlät personer som beviljats tillfälligt skydd i enlighet med EU:s massflyktsdirektiv. Kommunen är berättigad till statlig ersättning om kommunen har ett giltigt mottagningsavtal med NTM-centralen och ett integrationsprogram enligt landskapslagen (2012:74) om främjande av integration.

Med anledning av det finns behov av att ingå ett sådant avtal med NTM-centralen. Utkast till avtal och exempel på beräkning av ersättning, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 157

Kommunen har sedan tidigare ett integrationsprogram som antagits av kommunfullmäktige. Programmet bör dock på sikt uppdateras för att vara mer förenligt med hur kommunernas uppgifter nu för tiden organiseras.

Kommunstyrelsen ingår avtal på kommunens vägnar.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att ingå avtal med NTM-central om anvisande till kommun och främjande av integration enligt Bilaga A – Ks § 157. Kommundirektören befullmäktigas att slutligt utforma och underteckna avtalet.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

---

158 § Sammanträdets avslutande

Sammanträdet avslutades kl. 20.10.

Nästa kommunstyrelsesammanträde sker 18.1.2023.

ANVISNING FÖR RÄTTELSEYRKANDE OCH BESVÄRSANVISNING

Förbud att söka ändring

Eftersom nedan nämnda beslut endast gäller beredning eller verkställighet kan enligt 112 § i kommunallagen (ÅFS 1997:73) eller 6 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019) rättelseyrkande inte framställas eller kommunalbesvär eller förvaltningsbesvär anföras över beslutet.

Paragrafer i protokollet: **147, 148, 149, 150, 151, 152, 154.**

Besvär kan inte anföras över nedan nämnda beslut, eftersom ett skriftligt rättelseyrkande enligt 110 § i kommunallagen kan framställas över beslutet.

Paragrafer i protokollet: **153, 155, 156, 157, 158.**

Anvisning för rättelseyrkande

Skriftligt rättelseyrkande får framställas av den som ett beslut avser eller den vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt av kommunmedlemmarna.

Myndighet hos vilken rättelse yrkas är:

Kommunstyrelsen i Lumparland
Kyrkvägen 26
AX-22 630 Lumparland

Paragrafer i protokollet: **153, 155, 156, 157, 158.**

Yrkandet ska framställas inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. En part anses ha fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att ett meddelande om att beslutet finns tillgängligt på kommunens webbplats publicerades på kommunens elektroniska anslagstavla. I vardera fallen räknas inte framlägnings- eller delgivningsdagen med i besvärstiden.

Av rättelseyrkandet ska framgå yrkandet och vad det grundar sig på.

KOMMUNALBESVÄR

BESVÄRSANVISNING

I nedan nämnda beslut kan ändring sökas skriftligt genom besvär.

Paragrafer i protokollet:

Besvärsrätt

Ändring i beslut kan sökas av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) och kommunmedlemmar. Ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkanden kan sökas genom kommunalbesvär endast av den som framställt rättelseyrkandet. Om beslutet har ändrats med anledning av rättelseyrkandet, kan ändring i beslutet sökas genom kommunalbesvär också av den som är part eller av en kommunmedlem.

Besvärstid

Besvärstid är 30 dagar från dagen för delfäendet av beslutet. En part anses fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att ett meddelande om att beslutet finns tillgängligt på kommunens webbplats publicerades på kommunens elektroniska anslagstavla.

Besvärsgrunder

Ett beslut får överklagas genom kommunalbesvär på följande grunder:

1. beslutet tillkommit i felaktig ordning,
2. den myndighet som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller
3. beslutet annars strider mot lag.

Besvärsskrift

I besvärsskriften ska uppges:

- ändringssökandens namn, kontaktuppgifter och postadress,
- det beslut i vilket ändring söks (det överklagade beslutet)
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas (yrkandena)
- grunderna för yrkandena,
- vad besvärsrätten grundar sig på om det överklagade beslutet inte avser ändringssökanden själv.

Om talan förs av ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud, ska också dennes kontaktuppgifter uppges. Medan besvären är anhängiga ska förvaltningsdomstolen utan dröjsmål underrättas om ändringar i kontaktuppgifterna.

Till besvären ska följande fogas:

1. det överklagade beslutet med besvärсанvisning,
  2. utredning om när ändringssökanden har fått del av beslutet, eller annan utredning om när besvärstiden börjat löpa,
-

-
3. de handlingar som ändringssökanden åberopar som stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.

Besvärsmyndighet

Ålands förvaltningsdomstol
PB 31, Torggatan 16
AX-22 101 Mariehamn
E-post: aland.fd@om.fi

Inlämnande av besvärshandlingarna

Besvären ska lämnas in till besvärsmyndigheten senast under besvärstidens sista dag innan besvärsmyndigheten stänger.

Avgift

Enligt lagen om domstolsavgifter (FFS 1455/2015) är rättegångsavgiften i förvaltningsdomstolen 260 euro. Rättegångsavgift tas ut också då förvaltningsdomstolen avvisar besvär utan prövning samt då besvär återtas. Avgift tas inte ut om ändringssökanden har framgång i ärendet.

FÖRVALTNINGSBESVÄR

BESVÄRSANVISNING

I nedan nämnda beslut kan ändring sökas skriftligt genom besvär.

Paragrafer i protokollet:

Besvärsrätt

Besvär får anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt av den som har besvärsrätt enligt särskilda bestämmelser i lag. En myndighet får även anföras besvär över beslutet om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka.

Besvärstid

Besvärstid 30 dagar från delfäendet av beslutet. En part anses fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. Beslutet anses dock ha kommit till en myndighets kännedom på ankomstdagen.

Besvärsskrift

I besvärsskriften ska uppges:

- ändringssökandens namn, kontaktuppgifter och postadress,
- det beslut i vilket ändring söks (det överklagade beslutet)
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas (yrkandena)
- grunderna för yrkandena,
- vad besvärsrätten grundar sig på om det överklagade beslutet inte avser ändringssökanden själv.

Om talan förs av ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud, ska också dennes kontaktuppgifter uppges. Medan besvären är anhängiga ska förvaltningsdomstolen utan dröjsmål underrättas om ändringar i kontaktuppgifterna.

Till besvären ska följande fogas:

1. det överklagade beslutet med besvärсанvisning,
2. utredning om när ändringssökanden har fått del av beslutet, eller annan utredning om när besvärstiden börjat löpa,
3. de handlingar som ändringssökanden åberopar som stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.

Besvärsmyndighet

Ålands förvaltningsdomstol
PB 31, Torggatan 16
AX-22 101 Mariehamn
E-post: aland.fd@om.fi

Inlämnande av besvärshandlingarna

Besvärshandlingarna ska inlämnas till besvärmyndigheten före besvärstidens utgång. Besvärshandlingarna kan även sändas med post eller genom bud, men i så fall på avsändarens eget ansvar. Handlingarna ska lämnas till posten i så god tid att de kommer fram innan besvärstiden går ut.

Avgift

Enligt lagen om domstolsavgifter (FFS 1455/2015) är rättegångsavgiften i förvaltningsdomstolen 260 euro. Rättegångsavgift tas ut också då förvaltningsdomstolen avvisar besvär utan prövning samt då besvär återtas. Avgift tas inte ut om ändringssökanden har framgång i ärendet.

Särskild kommunindelningsutredning Lemland och Lumparland

UTREDNINGSRAPPORT

SIV SANDBERG NOVEMBER 2022

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	inledning.....	3
1.1.	Uppdraget och utredningsrapporten	3
1.2.	Förankring.....	3
1.3.	Arbetsformer	4
1.4.	Tidigare utredningar	4
1.5.	Pågående reformprocesser	4
2.	Vad innebär en kommunsammanslagning?	4
2.1.	Lagstiftning som påverkar den kommunala ekonomin efter en kommunsammanslagning	5
2.2.	Regelverk för den kommunala personalens ställning efter en kommunsammanslagning	5
2.3.	Regelverk för den politiska och administrativa organisationen efter en kommunsammanslagning	5
2.4.	Regelverk för tillvägagångssättet vid en kommunsammanslagning	6
2.5.	Samordning av servicesystemen i den nya kommunen	6
2.6.	Kommunutredning och –sammanslagning enligt förslaget till landskapslag om utredningsförfarande för kommuner med synnerligen ansträngd ekonomi	6
3.	Beskrivning av utgångspunkterna för kommunsammanslagningen	8
3.1.	Befolkning.....	8
3.2.	Personal	8
3.3.	Politisk organisation	9
3.4.	Kommunernas ekonomi	9
	Den ekonomiska utvecklingen	9
	Lehlands och Lumparlands ekonomi i förhållande till möjliga kriskommunkriterier	11
4.	Utgångspunkterna för samordning av kommunernas servicesystem.....	14
4.1.	Den allmänna förvaltningen	14
	Möjligheter till samordning, inbesparingar och utveckling vid en kommunsammanslagning.....	15
4.2.	Samordnad socialtjänst	16
	Möjligheter till samordning, inbesparingar och utveckling vid en kommunsammanslagning.....	16
4.3.	Äldreomsorg	16
	Möjligheter till samordning, inbesparingar och utveckling vid en kommunsammanslagning.....	17
4.4.	Utbildningssektorn	17
	Möjligheter till samordning, inbesparingar och utveckling.....	18
	Kultur- och fritidssektorn	19
	Möjligheter till samordning, inbesparingar och utveckling.....	19
4.5.	Byggande, teknik och infrastruktur	19
	Möjligheter till samordning, inbesparingar och utveckling.....	20
5.	Sammanslagingsberäkning.....	20
5.1	Lagstadgat stöd för sammanslagningar	20

Samgångsstöd	20
Kompensation för förlorade landskapsandelar.....	20
5.2. Fusionskostnader och inbesparingspotential.....	21
Löneharmonisering	21
Administrativa engångskostnader	21
Inbesparingspotential	21
Periodisering av fusionskostnader och inbesparingspotential	22
5.3. Ingångsvärden före samgångsstöd, fusionskostnader och inbesparingar	22
5.4. Sammanslagingsberäkning med Stöd, Fusionskostnader och inbesparingar	23
5.5. Realekonomiska omständigheter som påverkar beräkningarna	24
6.Samlad Bedömning av förutsättningarna för att genomföra en kommunsammanslagning mellan Lemland och Lumparland	25
6.1. Utgångspunkter och kriterier	25
Behövs en kommunsammanslagning?.....	25
Hur stora förändringar innebär en kommunsammanslagning?.....	26
6.2. Bedömning av Kommunsammanslagningen med utgångspunkt i kommunstrukturlagens kriterier.....	26
6.2.1 Tillräckliga ekonomiska förutsättningar och personresurser för att ordna, producera och finansiera servicen för kommuninvånarna (Åfs 2019:29, § 2)	26
6.2.2 Förutsättningarna för kommuninvånarnas självstyrelse.....	27
6.2.3. Kommunens funktionsförmåga i övrigt (åfs 2019:29, § 2,4).....	28
6.2.4. Enhetlig och fungerande samhällsstruktur	28
6.2.5. Servicen och levnadsförhållandena i området i övrigt.....	29
6.2.6 Verksamhetsförutsättningarna för näringarna i området.....	29
6.3 Samlad bedömning av för- och nackdelar med en kommunsammanslagning mellan Lemland och Lumparland	30
6.4.Utredarens slutbedömning	31
Behov av förändringar på landskapsnivå	32

1. INLEDNING

1.1. UPPDRAGET OCH UTREDNINGSRAPPORTEN

Fullmäktige i Lumparland inkom den 2.12.2020 med en anhållan till Ålands landskapsregering om att landskapsregeringen måtte tillsätta en särskild kommunindelningsutredning enligt Kommunstrukturlagen för Åland (ÅFS 2019:29). Sottunga kommun inkom med en motsvarande förfrågan den 18.2.2021.

Efter att i augusti–september 2021 ha skickat en formell förfrågan till kommunerna Lemland, Lumparland, Sottunga, Föglö och Kumlinge om intresse för att ingå i en kommunindelningsutredning, fattade Landskapsregeringen i plenum den 9.12.2021 beslut om att tillsätta två särskilda kommunindelningsutredningar, en för kommunerna Lumparland och Lemland och en för kommunerna Sottunga, Föglö och Kumlinge. Siv Sandberg tillsattes som utredare i båda utredningar genom beslut av LR den 17.1.2022 (ÅLR 2021/10229). Ett inledande möte mellan kommunerna i de båda utredningarna, landskapsregeringen och utredaren hölls den 2.2.2022.

I enlighet med kapitel 1 och kapitel 4 i Kommunstrukturlagen ska kommunindelningsutredaren ta fram ett beslutsunderlag som analyserar förutsättningarna för genomförande av en kommunsammanslagning mellan de berörda kommunerna.

Om kommunernas beslutsfattare efter att ha tagit del av beslutsunderlaget finner det motiverat att gå vidare med processen att ändra kommunindelningen ska kommunerna gemensamt, med stöd av kommunindelningsutredaren, utarbeta ett förslag till samgångsavtal enligt § 8 i Kommunstrukturlagen. När samgångsavtalet bereds ska kommuninvånarna beredas möjlighet att delta och yttra sig.

I stöd av de diskussioner som förts med kommunerna mellan september och november 2022 innehåller den här rapporten inte något förslag till samgångsavtal enligt Kommunstrukturlagen. Ifall kommunerna vid den formella behandlingen av den här rapporten skulle besluta att gå vidare till förhandlingar om ett samgångsavtal kompletteras utredningen i efterhand på den här punkten.

1.2. FÖRANKRING

Analysen av förutsättningarna för en kommunsammanslagning har genomförts i dialog med de berörda kommunerna enligt följande:

- Inledande diskussioner separat med kommunernas ledning (Teams) 18.2.2022
- Besök på kommunstyrelsens möte i Lumparland 2.3.2022 och Lemland 7.3.2022
- Gemensamt möte (Teams) för kommunstyrelserna i Lemland och Lumparland 3.5.2022
- Intervjuer/diskussioner med sektorchefer i Lemland 6.6.2022
- Gemensamt möte med kommunstyrelserna i Lemland och Lumparland 26.9.2022

Efter att en första version av utredningsrapporten presenterades för kommunerna 26.9.2022 har beslutsfattarna i Lemlands och Lumparlands kommuner var för sig fört diskussioner om innehållet i rapporten utifrån det bildat preliminära politiska ståndpunkter om den fortsatta processen.

Utredningsrapporten har i november 2022 kompletterats på följande punkter:

- Nytt avsnitt 2.6 om villkoren för kommunutredning enligt förslaget till lagstiftning om kommuner med synnerligen ansträngd ekonomi
- Vissa korrigeringar och tillägg i kapitel 3.4 om kommunernas ekonomi
- Vissa ändringar och tillägg i kapitel 6.4 *Utredarens slutbedömning*.

1.3. ARBETSFORMER

Till stöd för utredningen har utredaren intervjuat ledande tjänstemän i de berörda kommunerna (se ovan) samt i Södra Ålands utbildningsdistrikt (10.8.2022) och Kommunernas socialtjänst (7.6.2022). I frågor som gäller lagstiftning och formella förutsättningar för kommunsammanslagningar har utredaren rådgjort med ansvariga tjänstemän och politiker på landskapsregeringen.

De statistiska uppgifter som presenteras i utredningen bygger på kommunernas dokument samt på data från ÅSUB, Statistikcentralen, Statskontoret och Finlands Kommunförbund. Beräkningarna som rör samgångsstöd och landskapsandelar har gjorts av Robert Lönnkvist på Ålands landskapsregering.

1.4. TIDIGARE UTREDNINGAR

I den kommunreform som planerades under regeringsperioden 2015–2019, men sedermera förföll, ingick Lumparland och Lemland i den planerade helheten Södra Åland (övriga kommuner Jomala, Eckerö och Hammarland). I den utredning som PwC Sverige genomförde som underlag för reformplaneringen 2016–2017 utreddes Lemland–Lumparland som ett alternativ i modellen med sju kommuner. Någon formell kommunindelningsutredning som omfattar enbart Lemland och Lumparland har inte tidigare genomförts.

1.5. PÅGÅENDE REFORMPROCESSER

De aktuella kommunindelningsutredningarna påverkas av att landskapsregeringen tagit initiativ till lagstiftning om kommuner med synnerligen ansträngd ekonomi, den så kallade kriskommunslagstiftningen. Lagförslaget inbegriper utvidgade möjligheter att initiera en särskild kommunindelningsutredning för kommuner med långsiktiga svårigheter att klara av sina ekonomiska åtaganden. Propositionen kommer att presenteras för lagtinget hösten 2022. Det slutliga innehållet i lagen är inte känt när första delen av utredningen presenteras i september–oktober 2022.

2. VAD INNEBÄR EN KOMMUNSAMMANSLAGNING?

En kommunsammanslagning är en formellt reglerad process som sker innan för de ramar som stakas ut i lagstiftningen, i arbetsrättsliga regelverk och i politiska överenskommelser mellan kommunerna. Genomförandet av en kommunsammanslagning regleras i Kommunstrukturlag för Åland (ÅFS 2019:29). Vallagen för Åland (ÅFS 2019:45) och Kommunallagen för landskapet Åland (1997:93) sätter ramarna för den sammanslagna kommunens politiska organisation. Personalens ställning regleras också arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) och lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och välfärdsområden (FFS 304/2003, ÅFS 2004:24) samt i de allmänna tjänstekollektivavtalens tillämpningsanvisningar.

Vid en kommunsammanslagning upphör tidigare självständiga kommuner att existera. Den nya kommunen har **ett** territorium, **ett** namn och **ett** politiskt styre. Den nya kommunen ska behandla sina invånare och sin personal på enhandagrunder. En kommunsammanslagning skapar alltså ett behov av att samordna och förenhetliga de tidigare kommunernas organisation och verksamhetsätt.

Villkoren för kommunsammanslagningen regleras i ett kommunsammanslagningsavtal som gäller i **tre (3) års tid** (ÅFS 2019:29, § 8).

2.1. LAGSTIFTNING SOM PÅVERKAR DEN KOMMUNALA EKONOMIN EFTER EN KOMMUNSAMMANSLAGNING

En sammanslagen kommun ska ha enhetliga inkomst- och fastighetsskattesatser. Den nya kommunens fullmäktige fastställer nivån för inkomst- och fastighetsskatterna.

Beräkningsgrunderna för landskapsandelarna utgår efter sammanslagningen från befolkningsunderlaget, skattekraften och servicebehovet inom hela kommunens område.

Om landskapsandelarna minskar till följd av sammanslagningen har den nya kommunen rätt till kompensation för förlusten under fem (5) års tid (ÅFS 2019:29, § 43).

Dessutom har den sammanslagna kommunen rätt till ett sammanslagningsunderstöd, som är till för att täcka de kostnader som uppstår för sammanslagning och för att förbättra förutsättningarna för den nya kommunens verksamhet. Samgångsunderstöd betalas ut under fem (5) års tid (ÅFS 2019:29, §§ 40–42).

2.2. REGELVERK FÖR DEN KOMMUNALA PERSONALENS STÄLLNING EFTER EN KOMMUNSAMMANSLAGNING

De personer som är tillsvidare anställda i de nuvarande kommunerna övergår i den nya kommunens tjänst i motsvarande arbetsuppgifter som de har idag enligt regelverket för överlåtelse av rörelse (ÅFS 2019:29, § 28).

Visstidsanställda övergår i den nya kommunens tjänst för den tid anställningen fortlöper. Den nya arbetsgivaren har inte rätt att säga upp anställda på grund av omorganiseringen av verksamheten utan att det finns grunder för uppsägning enligt lag.

När det formella beslutet om en kommunsammanslagning fattats utarbetar de samgående kommunernas ledning i samråd med personalens representanter en plan för överflyttning av personalen. Den nya kommunen inrättar de tjänster och arbetsförhållanden som sammanslagningen förutsätter.

Personal som övergår i den nya kommunens tjänst får behålla de löner och andra förmåner de har i sin nuvarande kommun. På sikt ska olikheter i lönenivå mellan anställda som utför likvärdiga arbetsuppgifter jämnas ut (löneharmonisering).

För kommundirektörerna finns det särskilda bestämmelser. Blir kommundirektören i en kommun som går samman inte kommundirektör i den nya kommunen, ska han eller hon erbjudas en för honom eller henne lämplig tjänst i den nya kommunen under två år efter att samgångsavtalet godkänts. Tjänsten ska vara knuten till bildandet av den nya kommunen. (ÅFS 2019:29, § 29)

2.3. REGELVERK FÖR DEN POLITISKA OCH ADMINISTRATIVA ORGANISATIONEN EFTER EN KOMMUNSAMMANSLAGNING

Den nya kommunens politiska organisation utformas med utgångspunkt i bestämmelserna i kommunallagen och vallagen.

Vid val till kommunfullmäktige utgör kommunen en enda valkrets. Det är alltså inte möjligt att kvotera fullmäktigeplatser för att säkra representation från alla delar av kommunen. Det är däremot möjligt att komma överens om att välja en fullmäktigeförsamling som till antalet är större än vad som rekommenderas i Kommunallagen § 38.

De kommunala beslutsfattarna har stor frihet att utforma kommunens övriga organisation inom de ramar som anges i lagstiftningen. I kommunsammanslagningens avtalet är det möjligt att komma överens t.ex. om kvotering av platserna i kommunstyrelse och nämnder så att alla tidigare kommuner säkras representation.

2.4. REGELVERK FÖR TILLVÄGAGÅNGSSÄTTET VID EN KOMMUNSAMMANSLAGNING

Med samgång av kommuner avses en ändring av kommunindelningen så att:

- 1) en eller flera kommuner upplöses och går samman med en existerande kommun (i det aktuella fallet att Lumparland upplöses och går samman med Lemland)
- 2) samtliga kommuner upplöses och går samman genom bildandet av en ny kommun eller (både Lumparland och Lemland upplöses och bildar en ny kommun)
- 3) en kommun upplöses och dess område delas mellan två eller flera kommuner.

Samgångsavtalet och kommunindelningsutredarens slutliga framställan ska ta ställning till enligt vilken modell en eventuell samgång genomförs.

2.5. SAMORDNING AV SERVICESYSTEMEN I DEN NYA KOMMUNEN

När det gäller kommunens servicenät, tjänsteproduktion och kvaliteten på tjänsterna är effekterna av kommunsammanslagningen helt och hållet beroende av aktiva politiska beslut från de lokala beslutsfattarna, inom de ramar som lagstiftningen och ekonomin ställer upp. Det samma gäller lokaliseringen av kommunens administration och bemanningen av de ledande tjänsterna.

Samgångsavtalet ska innehålla en plan för samordningen av servicesystemen och ordnandet av närservicen i den nya kommunen. Utredarens analys av möjligheterna till samordning av servicesystemen framgår av kapitel 4.

2.6 KOMMUNUTREDNING OCH –SAMMANSLAGNING ENLIGT FÖRSLAGET TILL LANDSKAPSLAG OM UTREDNINGSFÖRFARANDE FÖR KOMMUNER MED SYNNERLIGEN ANSTRÄNGD EKONOMI

Huvudprincipen i Kommunstrukturlagen (ÅFS 2019:29) är att genomförandet av kommunsammanslagningar förutsätter att alla berörda kommuner antingen lägger fram en gemensam framställan eller accepterar det förslag som en särskild kommunindelningsutredare framlagt. **Trots att både kommunerna och landskapsregeringen har rätt att ta initiativ till inledande av en särskild kommunindelningsutredning innehåller den nuvarande lagen inga medel för landskapsregeringen att verkställa en sammanslagning mot de berörda kommunernas vilja.** Landskapsregeringen kan förkasta en framställan om kommunindelningsändring som läggs fram av två eller flera kommuner ifall den uppenbart strider mot de förutsättningar för ändring av kommunindelningen som räknas upp i § 4 i Kommunstrukturlagen.

Ifall förslaget till ny landskapslag om utvärderingsförfarande för kommuner med synnerligen ansträngd ekonomi antas av lagtinget, innebär det att landskapsregeringens mandat förstärks i genomförandet av ett förslag om en kommunindelningsändring som lagts fram till följd av en särskild kommunindelningsutredning. Förutsättningen för att en sådan utredning ska genomföras är att kommunen är föremål för utvärderingsförfarande i stöd av de ekonomiska indikatorer som nämns i lagen. Initiativ till en särskild kommunindelningsutredning kan utöver av kommunen och landskapsregeringen också tas av den utvärderingsgrupp som tillsatts i stöd av lagen.

I utkastet till proposition betonas det att en kommunsammanslagning som initieras till följd av att en kommun är föremål för ett utvärderingsförfarande ska vara skälig med tanke på utgångsläget och inte omfatta fler kommuner än nödvändigt.

När en särskild kommunindelningsutredare lägger fram en kommunindelning och ett förslag till samgångsavtal är den lösning som i första hand eftersträvas att de berörda kommunerna gemensamt lägger fram en framställan om ändring av kommunindelningen. Ifall någon av kommunerna motsätter sig förslaget ska landskapsregeringen bedöma hur nödvändig en ändring av kommunindelningen är. Om en kommunsammanslagning uppfattas som nödvändig för att trygga servicen till invånarna ska landskapsregeringen enligt lagförslaget ges mandat att fatta beslut om en ändring av kommunindelningen trots kommunernas motstånd. Kommunindelningsändringen ska i sådana fall vara motiverad ur ett helhetsperspektiv och ska inte enbart grunda sig på de ekonomiska nyckeltalen.

Jämförelse av principer för kommunutredning och -sammanslagning enligt Kommunstrukturlagen och den planerade landskapslagen om utvärderingsförfarande för kommuner med särskilt ansträngd ekonomi

	Nuvarande lagstiftning (Kommunstrukturlagen)	Planerad lagstiftning (Lag om utvärderingsförfarande för kommuner med särskilt ansträngd ekonomi)
Förutsättningar för att inleda en särskild kommunindelningsutredning	Motiveringar i § 15	Utöver motiveringar i § 15 att kommunen är föremål för utvärderingsförfarande på grund av ansträngd ekonomi
Initiativ till kommunindelningsutredning	Kommunen Landskapsregeringen	Kommunen Landskapsregeringen Utvärderingsgrupp
Huvudprincip för att verkställa kommunindelningsutredarens förslag	Kommunerna gör en gemensam framställan om kommunsammanslagning	Kommunerna gör en gemensam framställan om kommunsammanslagning
Vad händer om någon kommun motsätter sig förslaget?	I praktiken slutar processen här	Landskapsregeringen har möjlighet att ta över beslutsfattandet
Landskapsregeringens mandat	Kan motsätta sig framställan om den står i uppenbar konflikt med målen för ändring av kommunindelningen i § 4	Kan fatta beslut om att verkställa sammanslagning trots motstånd om den är nödvändig för att trygga servicen till invånarna

3. BESKRIVNING AV UTGÅNGSPUNKTERNA FÖR KOMMUNSAMMANSLAGNINGEN

3.1. BEFOLKNING

Den sammanlagda befolkningen i Lemland och Lumparland uppgick den 31.12.2021 till 2 511 personer, av vilka 2 135 var bosatta i Lemland och 376 i Lumparland. Sedan 2010 har befolkningen i området ökat med cirka 300 personer (14 %). Befolkningstillväxten i Lemland har varit snabbare än genomsnittet på Åland och i Finland, medan invånarantalet i Lumparland har minskat under de senaste åren. Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos förväntas befolkningen i Lemland och Lumparland öka moderat under prognosperioden fram till 2040.

Tabell 1: Befolkningsutvecklingen i Lemland och Lumparland. Källa Statistikcentralen, ÅSUB

	2010	2015	2021	2030 (prognos)	2040 (prognos)
Lemland	1 814	1 991	2 135	2 321	2 420
Lumparland	394	398	376	385	402
Totalt	2 208	2 389	2 511	2 706	2 822

Lemland har en ung befolkningsstruktur med 25 % av invånarna i åldersklassen 0–17 år. I Lumparland är 29 % av befolkningen i åldern över 65 år. I en sammanslagen kommun kommer åldersfördelningen, och därmed servicebehovet, att se ut ungefär som i Lemland idag.

Tabell 2. Befolkningens fördelning enligt åldersklasser. Källa ÅSUB.

	0-17	18-29	30-64	65-
Lemland	25,1	9,4	46,6	19
Lumparland	17,8	8,5	45,2	28,5
Totalt	24	9,2	46,4	20,4

3.2. PERSONAL

Personalen i Lemlands och Lumparlands kommuner omfattar år 2022 sammanlagt cirka 130 årsverken, 25 i Lumparland och 105 i Lemland. De största personalgrupperna finns inom barnomsorgen (41 årsverken), grundskolan (31 årsverken) och äldreomsorgen (30 årsverken). Anställda inom skola, barnomsorg och äldreomsorg utgör 78 procent av den kommunala personalen. Personalstyrkan inom den allmänna förvaltningen i Lemland och Lumparland utgör totalt knappt 10 årsverken.

Vid en möjlig kommunsammanslagning förändras arbetsuppgifterna förändras mest för de anställda inom den allmänna förvaltningen. Lemland och Lumparland har sedan tidigare en gemensam administration inom den byggnadstekniska sektorn.

Tabell 3: Personal i Lemlands och Lumparlands kommuner enligt budget 2022. Utförligare beskrivning av personalens fördelning i kapitel 4.

	Lemland	Lumparland	Totalt
Personal, årsverken enligt budget 2022	105	25	130

3.3. POLITISK ORGANISATION

Enligt kommunallagen är kommunfullmäktige och kommunstyrelse obligatoriska i alla självständiga kommuner. Kommunerna bestämmer själva i förvaltningsstadgan huruvida man vill tillsätta nämnder och övriga organ.

Lemonds politiska organisation består av fullmäktige med 15 medlemmar, kommunstyrelsen med 7 medlemmar och fyra nämnder med sammanlagt 25 platser. Byggnads- och miljönämnden och tekniska nämnden är gemensamma för Lemland och Lumparland.

Lumparlands egen politiska organisation består sedan 1.1.2021 av kommunfullmäktige (9 medlemmar) och kommunstyrelsen (6 medlemmar). Vid övergången till KST lades nämnder ner och deras befogenheter överfördes till kommunstyrelsen.

I Lemland har intresset för att kandidera i kommunalvalet varit relativt stort med 2,8 kandidater till varje fullmäktigeplats i valet 2019. I Lumparland har antalet kandidater sjunkit under 2000-talet. I valet 2019 fanns det 12 kandidater till 9 platser i fullmäktige (1,3 kandidater/plats). I Lumparland har det funnits en del svårigheter med att bemanna alla förtroendeuppdrag och att säkra beslutsföret. Situationen underlättades när tidigare nämnders uppgifter överfördes på kommunstyrelsen, men å andra sidan ökade också kraven på att kommunstyrelsen är funktionsduglig.

Tabell 4: Antalet förtroendevalda i Lemland och Lumparland.

	Fullmäktige	Styrelse	Nämnder
Lemland		15	7 25 platser i 4 nämnder av vilka 2 gemensamma
Lumparland		9	6 -
Ny kommun		17 Bestäms i samgångsavtal och förvaltningsstadga	6 Bestäms i samgångsavtal och förvaltningsstadga

Antalet fullmäktigeledamöter i en sammanslagen kommun med 2 511 invånare blir enligt Kommunallagen (ÅFS 1997:73 § 38) 17. Kommunen kan bestämma att välja ett större eller mindre antal ledamöter. Antalet styrelsemedlemmar, liksom antalet nämnder och övriga organ och deras medlemsantal slås fast i samgångsavtalet och förvaltningsstadgan.

3.4. KOMMUNERNAS EKONOMI

DEN EKONOMISKA UTVECKLINGEN

Både Lemland och Lumparland har behövt hantera utmaningar med den kommunala ekonomin under de senaste åren. Utgångspunkterna för den kommunala ekonomin i termer av skatteunderlag är i sig relativt goda. Den beskattningsbara inkomsten per invånare var år 2021 19 048 €/invånare i Lumparland och 19 507 €/invånare i Lemland. Det här är ungefär samma nivå som på Åland i genomsnitt (19 397 €) och lite högre än i Finland i genomsnitt (18 900 €/invånare). Den beskattningsbara inkomsten har utvecklats i samma takt eller lite bättre än riksgenomsnittet sedan 2010. Intäkterna från fastighetsskatten ligger på samma nivå som för Åland i genomsnitt, medan samfundsskattens betydelse för den kommunala ekonomin i båda kommunerna är klart mindre än i de åländska kommunerna i genomsnitt.

Försämringarna av det ekonomiska läget hänger delvis samman med förändringar av lagstiftningen och landskapsandelssystemet, som tillsammans har lett till. Landskapsandelssystemet sjönk 2018 när det nya landskapsandelssystemet infördes. I Lemland har statsandelarna minskat med ungefär 170 euro per invånare sedan 2017, Lumparland med ungefär 85 euro per invånare. Övergången från socialtjänst i egen regi till Kommunernas socialtjänst 2021 innebar en betydlig kostnadsökning för båda kommunerna och de ökade utgifterna anstränger i synnerhet Lumparlands ekonomi (se figur 2).

Lemland som tidigare hade ett gott ekonomiskt läge med en kommunal inkomstkattesats som var klart lägre än Ålands genomsnitt (tabell 5) upplevde en vändning i ekonomin 2018. Årsbidraget var negativt under åren 2019 och 2020 och räkenskapsperiodens resultat har varit negativt sedan 2018. Figur 1 som illustrerar utvecklingen av kommunens kostnader och intäkter i Lemland sedan 2010 illustrerar att verksamhetskostnaderna under åren 2018–2020 ökade betydligt snabbare än kommunens samlade intäkter. För att sluta det här gapet har under de senaste åren genomfört ett program för att balansera kommunens ekonomi fram till 2024. Som ett led i det här programmet har kommunens skattesats höjts så att den år 2022 är 17,50 % och motsvarar genomsnittet för kommunerna på Åland. Lemland budgeterar för positiva årsbidrag åren 2022–2024, men räknar med negativa driftsresultat.

Skattesatsen i Lumparland har ända sedan 2014 legat på 19,50 %, vilket är två procentenheter över det åländska genomsnittet (tabell 5). Figur 2 visar att verksamhetsbidraget, dvs. de kostnader som ska täckas med skatt och landskapsandelar, sedan 2012 vuxit snabbare än kommunens samlade intäkter med undantag för åren 2017 och 2020. Lumparlands budget och ekonomiplan för åren 2022–2024 utgår ifrån negativa årsbidrag (drygt -200 000 euro) och negativa driftsresultat (knappt -400 000 euro), vilket betyder att det finns ett tryck på att höja skatten med upp till två procentenheter ifall det inte sker betydande förändringar i nivån på landskapsandelarna och/eller finansieringsmodellen för den gemensamma socialvården. Den långsiktiga utvecklingen i Lumparlands ekonomi och verksamhet visar ändå på att det finns strukturella problem som är kopplade till det låga invånarantalet, trots att kommunens skatteunderlag är relativt gott.

Tabell 5: Den kommunala inkomstkattesatsen i Lemland och Lumparland 2010–2022. Källa: ÅSUB.

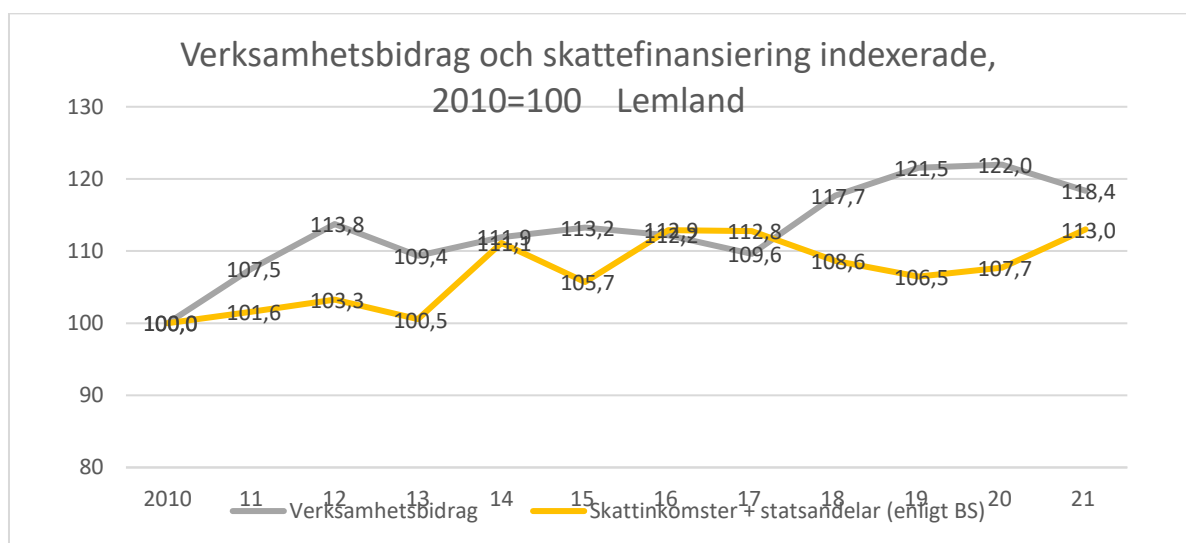
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lemland	16,50	16,50	16,25	16,25	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	17,00	17,00	17,50
Lumparland	18,50	18,50	18,50	18,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50
Åland	17,04	17,03	17,03	17,0	17,51	17,72	17,72	17,60	17,51	17,37	17,42	17,59	17,52

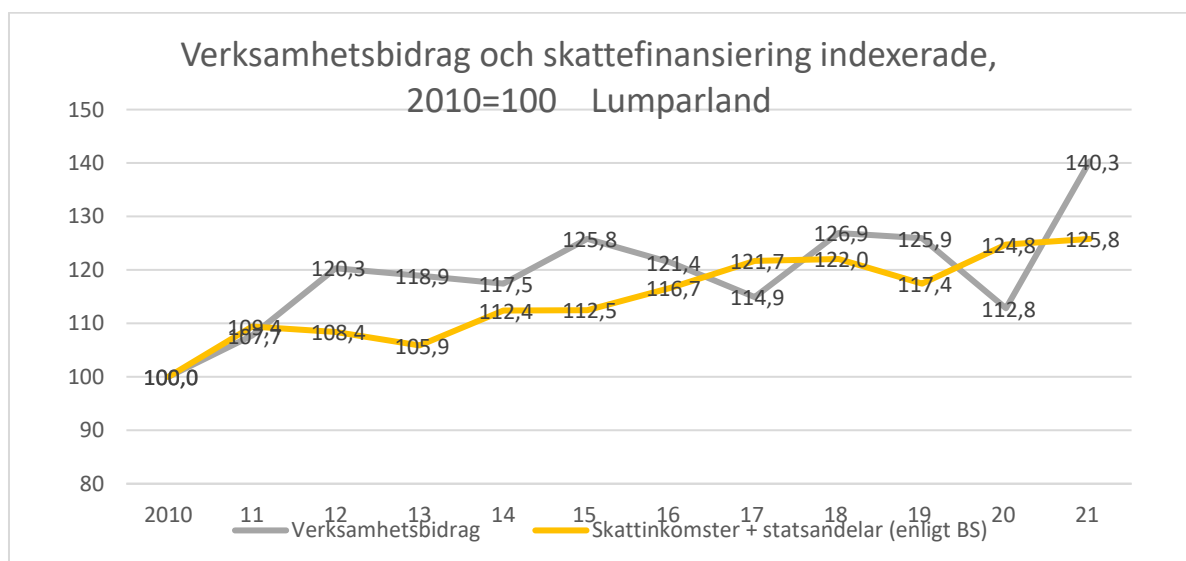
Tabell 6: Räkenskapsperiodens resultat €/invånare 2010–2021 (bokslut), 2022-24 (plan). Källa: Finlands Kommunförbund/Statistikcentralen.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lemland	228	19	-149	-185	135	-146	203	302	-187	-463	-424	-79	-218	-252	-371
Lumparland	63	163	-393	-477	-98	-545	-213	362	-170	-440	597	-551	-399	-389	-399
Åland	206	257	45	104	849	246	424	324	-14	349	203	81			
Finland	341	79	-57	68	376	27	165	218	-20	-32	319	268			

Figur 1: Beskrivning av verksamhetsbidraget (kostnadernas) och den samlade finansieringens utveckling (skatter och landskapsandelar) under åren 2010-2021 i Lemland. Källa: Finlands Kommunförbund/Statistikcentralen.

Figur 2: Beskrivning av verksamhetsbidraget (kostnadernas) och den samlade finansieringens utveckling (skatter och landskapsandelar) under åren 2010-2021 i Lumparland. Källa: Finlands Kommunförbund.

LEMLANDS OCH LUMPARLANDS EKONOMI I FÖRHÅLLANDE TILL MÖJLIGA KRISKOMMUNSKRITERIER

Landskapsregeringen bereder för tillfället en ny landskapslagstiftning om kommuner med synnerligen ansträngd ekonomi, den s.k. kriskommunslagen, som ger landskapsregeringen vissa instrument för att gripa in ifall en kommun inte längre klarar av . Planen är att propositionen ska avges till lagtinget under hösten 2022. När rapporten överlämnas till kommunerna är den slutliga utformningen av propositionen och kriterierna inte känd.

I det preliminära utkastet till proposition används tre indikatorer för att definiera ifall en kommuns ekonomi är synnerligen ansträngd: ackumulerat underskott, relationen mellan årsbidrag och avskrivningar och soliditetsgraden.

Varken Lemland eller Lumparland uppfyller det strängaste kriteriet om ackumulerat underskott i två års tid, men det ackumulerade överskottet per invånare har minskat sedan 2017. Lumparland uppfyller inte kriteriet för en soliditetsgrad om minst 50 % för något av åren 2017–2021 och Lemlands soliditet ligger under gränsvärdet 2020–2021. Relationen mellan årsbidrag och avskrivningar är känsligare för tillfälliga variationer vilket innebär att nyckeltalet varierar mellan enskilda år, men också på den här punkten märks det att ekonomin försvagats. Sammantaget kan ingendera kommunen ännu klassificeras som kriskommun, men kommunernas försvagade ekonomi ger avtryck i de försvagade nyckeltalen.

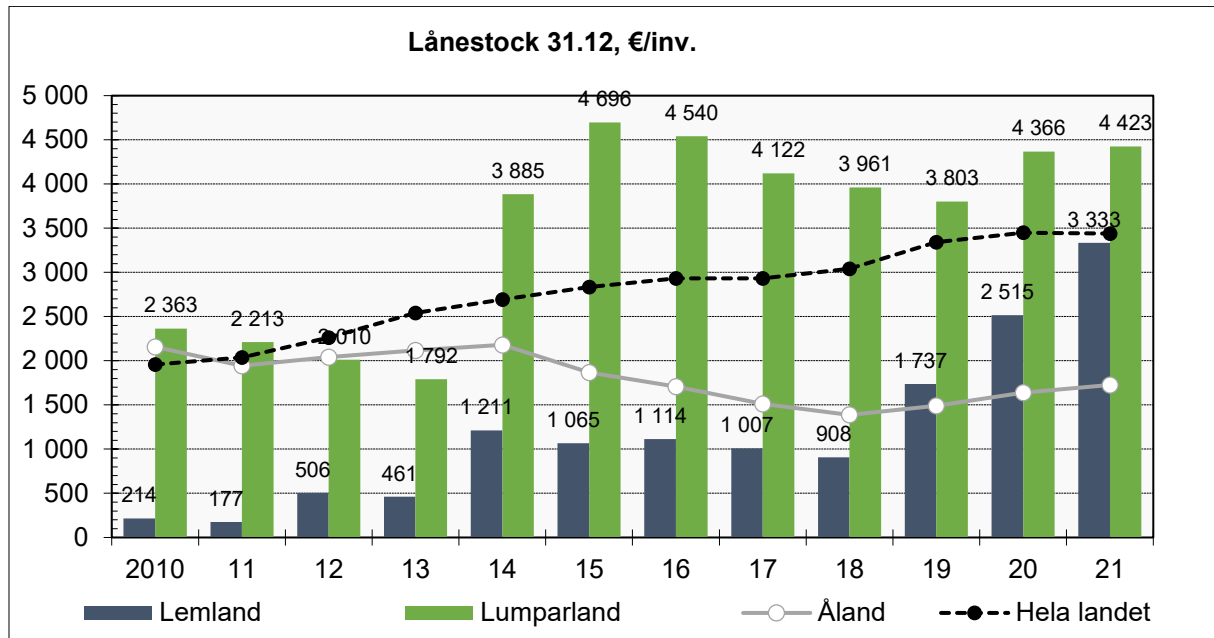
Tabell 7: Lemlands och Lumparlands ekonomi 2017–2021 i förhållande till de preliminära kriskommunkriterierna. Källa: Finlands Kommunförbund

		2017	2018	2019	2020	2021
Ackumulerat underskott i 2 års tid	Lemland	3 043	2 842	2 351	1 859	1 752
	Lumparland	1 691	1 620	1 251	1 828	1 258
	Åland	3 760	3 723	3 371	3 593	3 664
Ackumulerat överskott/underskott €/inv.	Finland	2 072	2 061	2 025	2 293	2 518
Årsbidraget täcker inte avskrivningarna	Lemland	192	43	-27	-18	79
	Lumparland	181	64	23	231	-20
	Åland	193	96	4	139	122
Årsbidrag, % av avskrivningarna	Finland	149	94	75	170	157
Soliditetsgraden är lägre än 50%	Lemland	66	64	55	47	41
	Lumparland	46	45	45	45	41
Soliditet, %	Åland	76	76	74	74	78
	Finland	61	60	58	58	59

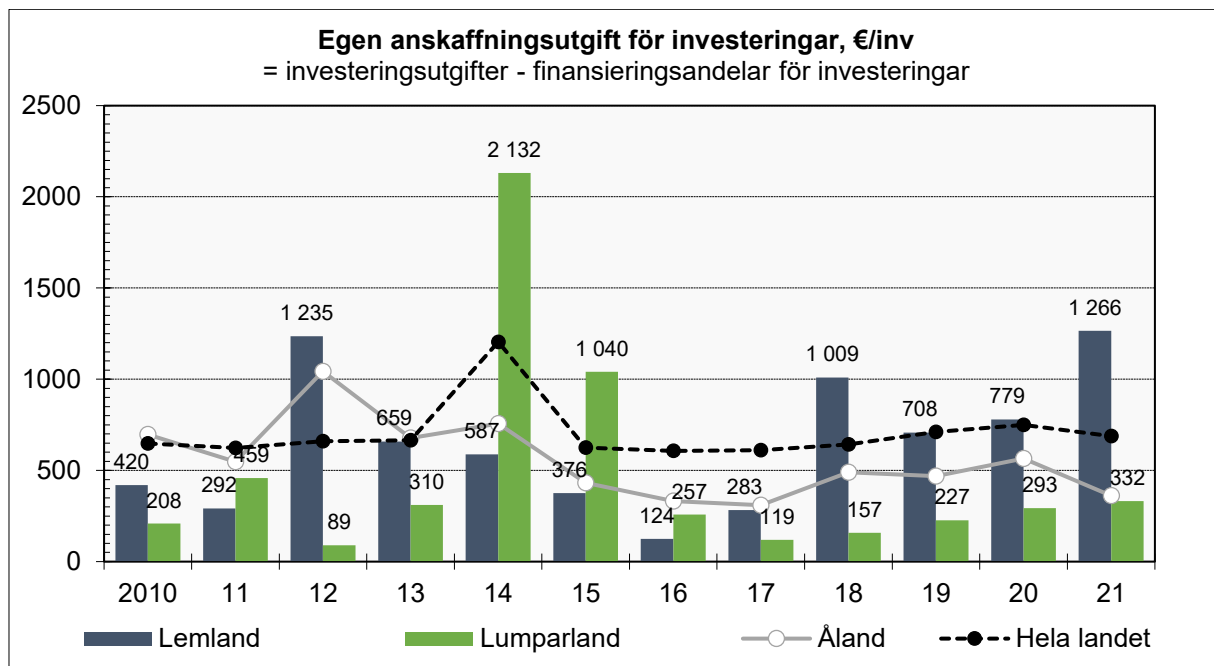
Kommunernas skuldsättning per invånare ligger på en högre nivå än i Åland och Finland i genomsnitt. Skuldbördan per invånare i Lumparland var år 2021 4 423 euro och i Lemland 3 333 euro. Lemlands skuldsättning har ökat kraftigt efter 2018 (figur 3). Lemlands kommun har genomfört stora investeringar bland annat i daghem under de senaste åren och investeringsutgifterna per invånare är högre än genomsnittet. Lumparlands investeringar har under de senaste åren varit blygsamma (figur 4).

I ekonomiplanen för de kommande åren har Lemland upptagit investeringar i vägar och infrastruktur för 300–500 euro årligen. Dessutom budgeterar kommunen för investeringar i infrastruktur och lös egendom inom räddningsväsendet till en summa som varierar mellan 300 000 och 800 000 på årsnivå. I Lumparland handlar den största planerade investeringen om byggande av parhuslägenheter (cirka 1,2 miljoner euro).

Figur 3: Lånestock €/invånare 2010–2021. Källa: Finlands Kommunförbund/Statistikcentralen.

Figur 4: Investeringsutgifter €/invånare 2010–2021. Källa: Finlands Kommunförbund/Statistikcentralen.

4. UTGÅNGSPUNKTERNA FÖR SAMORDNING AV KOMMUNERNAS

SERVICYSYSTEM

Enligt Kommunstrukturlagen ska en kommunindelningsutredning innehålla en analys av möjligheterna att samordna servicesystemen och administrationen vid en kommunsammanslagning. Samgångsavtalet ska slå fast principerna för hur de tidigare kommunernas servicesystem och förvaltning ska ordnas.

När en ny kommun bildas ska verksamhetsprinciper, avgifter och personalpolitik samordnas så att kommunen behandlar alla invånare, företag och anställda på lika grunder. Samordningen sker inte automatiskt, utan förutsätter aktiva beslut. De här besluten kan vara olika omfattande och ha olika konsekvenser för kommunens ekonomi och verksamhet. Samgående kommuner har möjlighet att fatta beslut med större eller mindre inbesparings- och utvecklingspotential.

Servicevärdet i Lemlands och Lumparlands kommuner är i grunden enkelt. Bara inom barnomsorgen i Lemland finns det fler än ett verksamhetsställe inom kommunens gränser. Inom den allmänna förvaltningen (kommunkansli), grundskolan, biblioteket och äldreomsorgen finns det ett verksamhetsställe i varje kommun. För Järsö–Nåtö-området i Lemland ordnas servicen delvis enligt andra principer än för resten av Lemlands kommun, i regel genom avtal med Mariehamns stad. Det här behovet finns kvar efter en eventuell sammanslagning.

De följande avsnitten innehåller en genomgång av utgångsläget inom kommunens verksamhetssektorer och en bedömning av vilken inbesparings- och utvecklingspotential det finns inom olika verksamheter.

Inbesparingspotential innebär att det är möjligt att genast eller på sikt sänka utgiftsnivån för en verksamhet, genom att avlägsna dubbleringar eller använda existerande resurser på ett effektivare sätt. **Utvecklingspotential** innebär att en sammanslagning gör det möjligt att rikta existerande resurser på ett nytt sätt, till exempel genom att förändra arbetsfördelningen, öka specialiseringsgraden eller utveckla innehåller och kvaliteten i verksamheten. För att förverkliga potentialen krävs det alltid medvetna beslut. Olika politiska linjeval i synnerhet när det gäller servicevärdet kan ha olika stora konsekvenser för möjligheterna till inbesparingar och utveckling.

Den sammanfattande iakttagelsen är att den största sammantagna inbesparingspotentialen finns inom den allmänna förvaltningen. Inom skola och barnomsorg öppnar en sammanslagning mellan Lemland och Lumparland upp för olika politiska vägval som har olika konsekvenser för kostnaderna och servicevärdet. Inom äldreomsorgen, socialvården och den byggtkniska sektorn är de omedelbara konsekvenserna av en sammanslagning ganska små.

4.1. DEN ALLMÄNNA FÖRVALTNINGEN

Den allmänna förvaltningen har ansvar för uppgifter som specifikt är bundna till att upprätthålla en självständig kommun, till exempel de beslutande organens verksamhet, allmänna val och revision. Eftersom en av kommunerna upphör vid en kommunsammanslagning frigörs därför den mest omedelbara inbesparingspotentialen inom den allmänna förvaltningen.

Tabell 8. Budgeterade utgifter för kommunernas centralförvaltning 2022.

	Lemland	Lumparland	Totalt	Påverkas av kommunsammanslagning	Inbesparingspotential (ungefärlig)
Centralvalnämnden (uppskattning för valår)	4 400	3 300	7 700	Ja	2 500
Revision	8 603	5 097	13 700	Ja	4 000
Kommunfullmäktige	19 009	3 210	22 219	Ja	3 000
Kommunstyrelsen	40 884	7 490	48 374	Ja	7 000
Kommunens centraladministration (allmänna kansliet och ekonomikansliet)	524 776	217 332	742 108	Kräver aktiva beslut	210 000
Beskattningskostnader	48 094	8 327	56 421	Nej	
Företagshälsovård	23 917	1 500	25 417	Nej	
TOTALT	669 683	246 256	915 939		226 500

Tabell 9: Anställda (årsverken) inom kommunernas centralförvaltning (budget 2022).

	Lemland	Lumparland	Lemland + Lumparland
Kommundirektör	1,00	1,00	2,00
Kanslichef	1,00	-	1,00
Personalsekreterare	1,00	-	1,00
Administratör	0,83	-	0,83
Ekonomichef	1,00	0,80	1,80
Byråsekreterare		0,80	0,80
Ekonomiadministratör	0,83	-	0,83
Löneadministratör	2,00	-	2,00
Årsverken totalt	7,66	2,60	9,66

MÖJLIGHETER TILL SAMORDNING, INBESPARINGAR OCH UTVECKLING VID EN KOMMUNSAMMANSLAGNING

- Obligatoriska funktioner och arbetsprocesser som krävs i en självständig kommun faller bort för den ena kommunens del. **Inbesparingspotentialen på årsnivå är 10–15 000 euro.**
  - Centralvalnämnd/anordnande av val
  - Revision
  - Kommunfullmäktige
  - Kommunstyrelse
- Det finns inbesparingspotential inom kommunens centralförvaltning (allmän förvaltning och ekonomiförvaltning) när det inte längre behövs arbetsinsatser för att hålla igång två politiska system. Det samlade antalet årsverken inom allmän förvaltning och ekonomiförvaltning i Lemland och Lumparland är 9,66 vilket är lika stort som i dubbelt större Jomala kommun. **Inbesparingspotentialen är i storleksordningen 200 000 euro på årsnivå. Inbesparingspotentialen kräver aktiva beslut** och kan förverkligas på längre sikt på grund av personalens anställningstrygghet och övergångsregelverket för kommundirektörer (2 år).
- Kostnaderna för beskattning är knutna till skatteintäkterna och förändras inte vid en kommunsammanslagning.
- Kostnaderna för personalhälsovård är knutna till antalet anställda och kvarstår efter en sammanslagning. Kostnaderna beror på kommunens beslut och ambitionsnivå.
- Det kan uppstå nya kostnader för den allmänna förvaltningen vid övergången till en ny kommun i första hand i anslutning till samordning och nyanskaffning av datasystem (se avsnittet om kostnader för genomförandet av en kommunsammanslagning)
- Kostnaderna för den allmänna förvaltningen påverkas av vilka beslut de sammangående kommunerna fattar ibland annat följande frågor:
  - Storleken på kommunfullmäktige och kommunstyrelse + arvodesnivån

- Inrättande av eventuella närdemokratiorgan
- Organiseringen och lokaliseringen av kommunens administration (ett eller två kanslier).
- I vilken mån man vill satsa mer på sådana funktioner som idag är lågt resurserade, till exempel intern kollektivtrafik eller information till kommuninvånarna.

4.2. SAMORDNAD SOCIALTJÄNST

Sedan 1.1.2021 ordnas socialvården inom ramen för Kommunernas socialtjänst k.f. Medlemskap i kommunalförbundet är obligatoriskt. Finansieringsmodellen bygger på solidarisk finansiering med utgångspunkt i invånarantal och kommunens skattekraft.

Tabell 10: Budgeterade kostnader för Kommunernas socialtjänst 2022

	Lemland	Lumparland	Totalt	Påverkas av kommun-sammanslagning	Inbesparings-potential (ungefärlig)
Kommunernas socialtjänst	1 736 000	325 083	2 061 083	Nej	-

MÖJLIGHETER TILL SAMORDNING, INBESPARINGAR OCH UTVECKLING VID EN KOMMUNSAMMANSLAGNING

- Efter en kommunsammanslagning förblir den nya kommunen medlem i KST.
- Eftersom skattekraften i Lemland och Lumparland är ungefär stor innebär en kommunsammanslagning sannolikt inga stora förändringar i KST-kostnaderna efter en sammanslagning.

4.3. ÄLDREOMSORG

Äldreomsorgsledningen är sedan 1.1.2021 gemensam för Lemland och Lumparland. Kommunerna har också ett gemensamt äldreråd. Verksamheten inom äldreomsorgen styrs av tre olika äldreomsorgsplaner, en för Lemland, en för Järsö-Nätö och en för Lumparland.

Tabell 11: Budgeterade kostnader för äldreomsorgen 2022

	Lemland	Lumparland	Totalt	Påverkas av kommun-sammanslagning	Inbesparings-potential (ungefärlig)
Äldreomsorgsförvaltning (gemensam)	89 151	23 492	112 643		
Omsorg om äldre totalt	1 463 488	591 609	2 055 097		
• Härav vård på Oasen	370 000	92 345	462 345		

Tjänsterna inom sektorn omsorg består av hemvård, närståendevård, effektiverat serviceboende och institutionsvård. Lemland och Lumparland har varsitt ESB-boende, Sveagården och Kapellhagen. Båda kommunerna köper institutionsvård från Oasen k.f.

Behovet av äldreomsorg växer på sikt inom området. Lemland utreder lösningar för äldreomsorgen på Järsö-Nätö. Både Lemland och Lumparland har i budgeten för 2022 satt som mål att hyra ut ESB-platser till andra kommuner för att upprätthålla en jämn beläggning och effektivt resursutnyttjande, vilket indikerar att kapaciteten just nu är tillräcklig för kommunernas eget behov.

Tabell 12: Kommunernas personal (årsverken) inom äldreomsorgen 2022

	Lemland	Lumparland	Totalt
Ledning och förvaltning (äldreomsorg)	1,33	-	1,33
Vårdpersonal	15,48	10,12	25,60
Kök och lokalvård (äldreomsorg)	2,78	0,60	3,38
Totalt	19,59	10,72	30,31

MÖJLIGHETER TILL SAMORDNING, INBESPARINGAR OCH UTVECKLING VID EN KOMMUNSAMMANSLAGNING

- Efter en kommunsammanslagning behöver villkoren inom äldreomsorgen (personalpolitik, avgifter) förenhetligas så att invånare och personal behandlas på lika grunder
- Inom äldreomsorgsförvaltningen innebär sammanslagningen en förenkling när äldreomsorgsledningen behöver arbeta bara mot en kommun
- En kommunsammanslagning kan förbättra möjligheterna till effektiv användning av och utveckling av de existerande personalresurserna och vårdplatserna
- Sammanslagningen i sig har sannolikt mycket små konsekvenser för utgiftsnivån inom äldreomsorgen, men fungerande ledning och samordning av verksamheten kan dämpa kostnadsökningen.
- Utveckling av vården i kommunens egen regi och satsningar på kommuninvånarnas funktionsförmåga kan skjuta upp behovet av dyrare institutionsvård.

4.4. UTBILDNINGSEKTORN

Utbildningssektorn omfattar barnomsorgen i Lemland och Lumparland, grundskolorna i Lemland och Lumparland och de tjänster kommunerna köper av Södra Ålands Undervisningsdistrikt. Lemland köper undervisningsplatser av Mariehamns stad för barn i Järsö-Nåtöområdet (45 platser). Lumparland säljer undervisning till Vårdö kommun för elever bosatta på Ängö och Bussö (cirka 3 platser).

Ledningen för undervisningssektorn är gemensam. Undervisningschefen är anställd av SÅUD och har alla fem medlemskommuner (Lemland, Lumparland, Jomala, Eckerö, Hammarland) som verksamhetsområde. Sedan 1.1.2021 har Lemland och Lumparland en gemensam barnomsorgschef.

Tabell 12: Budgeterade kostnader för barnomsorg och grundskola 2022

	Lemland	Lumparland	Totalt	Påverkas av kommun-sammanslagning	Inbesparings-potential (ungefärlig)
Barnomsorg	1 903 863	187 143		Ja	
Utbildning	5 328 463	664 062		Ja	Beroende på politiska beslut
• Härav grundskolor i egen kommun	1 622 968	360 366			

Tabell 13: Budgeterade årsverken inom barnomsorg och grundskola 2022. Personal anställd av Lemlands och Lumparlands kommuner.

	Lemland	Lumparland	Totalt
Barnomsorgsledare (gemensam)	1,00	-	1
Personal i barnomsorgen	36,36	4,21	40,57
Lärare i grundskolan	12,82	3,00	15,82
Övrig personal i grundskolan	12,90	2,32	15,22
Fritidshem	2,32		2,32
Totalt	65,40	9,53	74,93

BARNOMSORG

Barnomsorgen omfattar barnomsorg på daghem, övriga former av barnomsorg och hemvårdsstöd. Inom Lemlands kommun finns fyra daghem med totalt 171 platser. Dagvården i Lemland har under de senaste åren byggts ut och omorganiserats för att möta efterfrågan. Lumparland har ett daghem där barnantalet för närvarande är litet (mindre än 10 barn). Lumparland säljer vid behov daghemsplatser till andra kommuner.

GRUNDSKOLAN (1–6)

Lemland och Lumparland upprätthåller varsin grundskola för klasserna 1–6. Elevunderlaget i Lumparlands skola har visat en nedåtgående trend. Under läsåret 2022–23 är elevantalet 18 och beräknas sjunka till 11 under läsåret 2024–25. Elevantalet i Lemlands grundskola är under läsåret 2022–23 147. Dessutom köper Lemland utbildningsplatser i Mariehamn för i genomsnitt 27,5 elever.

GRUNDSKOLAN (7–9)

Undervisningen inom klasserna 7–9 i grundskolan ordnas i Kyrkby skola inom. Lemlands kommun köper dessutom utbildningsplatser (17,5 år 2022) av Mariehamns stad för elever från Järsö-Nåtö.

MÖJLIGHETER TILL SAMORDNING, INBESPARINGAR OCH UTVECKLING

- Ledningen för grundskolan och barnomsorgen är gemensam redan idag. En sammanslagning innebär möjligheter till administrativ förenkling när de ledande tjänstemännen behöver arbeta mot färre politiskt ansvariga organ än idag och hela området kan betraktas som en helhet. Möjligheterna att utveckla verksamheten stärks i viss mån när all personal har samma arbetsgivare.
- Inom barnomsorgen och grundskolan innebär de stora olikheterna i barn- och elevunderlag mellan Lemland (växande underlag, behov av kapacitet) och Lumparland (minskande underlag, ledig kapacitet i daghem och skola) att beslutsfattarna har tre principiella vägval för att hantera läget. Frågan är politisk och olika politiska vägval har olika slags inbesparings- och utvecklingspotential.
  - Status quo bevaras efter sammanslagningen, dvs. barn och elever erbjuds platser i daghem och skola efter kommunsammanslagningen. Det här innebär att man garanterar närservice i Lumparland, men accepterar olika kostnad per elev beroende på kommunal.
  - Den existerande kapaciteten inom grundskola och dagvård används för hela kommunens behov, till exempel så att grundskolans klasser delas upp mellan

skolbyggnaderna i Lemland och Lumparland. Kostnadsmässigt är lösningen neutral eller aningen kostnadsökande, eftersom den förutsätter transporter och satsningar på pedagogik, men kan minska det långsiktiga investeringsbehovet i skollokaler.

- Verksamheten inom skola och barnomsorg i Lumparland läggs ner och koncentreras till Lemland. Det har negativa konsekvenser för när servicen i Lumparland, men kan innebära möjligheter till inbesparingar av driftskostnader.

KULTUR- OCH FRITIDSSEKTORN

Kommunernas egen verksamhet inom kultur- och fritidssektorn består av bibliotek i båda kommunerna och fritidskansli i Lemland.

Tabell 14: Budgeterade årsverken inom kultur- och fritidssektorn 2022

	Lemland	Lumparland	Totalt
Bibliotek	1,32	0,65	1,32
Fritidskansli	1,63	0	1,63
Totalt			2,95

MÖJLIGHETER TILL SAMORDNING, INBESPARINGAR OCH UTVECKLING

- Efter en sammanslagning behöver verksamheten inom kultur- och fritidssektorn ses över så att tjänsterna är tillgängliga på lika villkor för invånarna i hela området.
- Beslut som rör grundskolans verksamhet har konsekvenser för biblioteks- och fritidsverksamheten.

4.5. BYGGANDE, TEKNIK OCH INFRASTRUKTUR

Byggnads- och miljösektorn samt tekniska sektorn är sedan gemensamma för Lemlands och Lumparlands kommuner och leds av en gemensam nämnd.

Avfallshanteringen i Lemland organiseras i egen regi, medan Lumparland är medlem av Mise k.f.

Inom brand- och räddningsväsendet hör Lemland till Mariehamns räddningsverk och Lumparland till räddningsområdet för Ålands landskommuner med Jomala som värdkommun.

Tabell 15: Budgeterade årsverken inom byggande, teknik och infrastruktur (gemensam verksamhet) 2022

	Lemland	Lumparland	Totalt
Byggnads- och miljönämnden	1,80		1,80
Tekniska sektorn, förvaltning	3,00		3,00
Fastighetsskötsel och lokalvård	5,00		5,00

MÖJLIGHETER TILL SAMORDNING, INBESPARINGAR OCH UTVECKLING

- Eftersom byggnads- och miljöförvaltning och den tekniska sektorn redan är gemensam för kommunerna innebär en kommunsammanslagning inga stora förändringar, men de nuvarande avtalen och betalningstransaktionerna mellan kommunerna faller bort.
- Inom avfallshanteringen och räddningsväsendet behöver en ny kommun organisera verksamheten enligt samma principer på hela området, dvs. höra till samma räddningsområde och ordna avfallshanteringen på samma sätt.

5. SAMMANSLAGNINGSBERÄKNING

Sammanslagingsberäkningen är en schematisk analys av utgångsläget för den sammanslagna kommunens ekonomi med beaktande av de samgående kommunernas ekonomiska läge, stöd och kompensationer som utbetalas vid en kommunsammanslagning, fusionskostnaderna och inbesparings- och effektiviseringspotentialen när kommunerna går samman. Avsikten med beräkningen är att visa på de stora dragen i den dynamik som uppstår när två kommuner slås samman.

5.1 LAGSTADGAT STÖD FÖR SAMMANSLAGNINGAR

SAMGÅNGSSTÖD

Till kommuner som går samman utbetalar landskapsregeringen samgångsstöd under en femårsperiod (ÅFS 2019:29, 9 kap.). Stödets belopp är graderat enligt invånarantal. För sammanslagningar som resulterar i en kommun med 2– 3 000 invånare är beloppet 383 euro per invånare. Stödet betalas ut graderat så att kommunen det första året får 100 % av det totala stödbeloppet, år 2 80%, år 3 60%, år 4 40% och år 5 20% av stödsumman. För Lemland-Lumparland med 2 511 invånare skulle det totala stödbeloppet för femårsperioden bli knappt 2,9 miljoner euro.

Tabell 16: Samgångsstöd enligt Kommunstrukturlagen ÅFS 2019:29

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5	Totalt
	100%	80%	60%	40%	20%	
Samgångsstöd, euro per år	961 713	769 370	577 028	384 685	192 343	2 885 139

KOMPENSATION FÖR FÖRLORADE LANDSKAPSANDELAR

När landskapsandelarna räknas ut enligt den nya kommunindelningen innebär det i regel att den nya kommunen tappar landskapsandel i jämförelse med hur det ser ut när kommunerna är självständiga. Enligt preliminära beräkningar skulle den totala minskningen av landskapsandel för Lemland-Lumparland bli drygt 402 000 euro. Av detta står minskad landskapsandel för grundskolan för 220 000 euro och minskad skattekomplettering för 182 000 euro.

Landskapsregeringen kompenserar de förlorade landskapsandelarna till 100% under de fem första åren, vilket betyder att den sammanslagna kommunen får samma landskapsandelsbelopp som de självständiga kommunerna skulle ha fått. Beräkningarna utgår ifrån att den nya kommunen får

3 560 000 euro i landskapsandel under år 1–5 och att beloppet år 6 går ner till 3 158 000 euro. Vid bedömningen är det viktigt att notera att landskapsandelssystemet inte är statiskt – i realvärlden kommer beloppen att utvecklas i relation till befolkningsutvecklingen och kostnadsnivåerna – och att det är sannolikt att systemet kommer att genomgå förändringar.

5.2. FUSIONSKOSTNADER OCH INBESPARINGSPOTENTIAL

Utgångspunkten för bedömningen av fusionskostnaderna är att kommunsammanslagningen genomförs genom att Lumparlands kommun upphör och går samman med Lemlands kommun (§ 3 i Kommunstrukturlagen ÅFS 2019:29). Det här är befogat med tanke på storleksskillnaden mellan kommunerna och att kommunerna redan har gemensam administration med Lemland som värdkommun. Genomförs sammanslagningen på det här sättet behöver bara 25 personer byta arbetsgivare. Om båda kommunerna upplöses för att bilda en ny måste samtliga anställda (130) omfattas av övergångsavtal. Det betyder också Lemlands stadgor och styrdokument gäller automatiskt tills nya vid behov utarbetats, vilket minskar det administrativa arbetet vid genomförandet av sammanslagningen.

Med det här förfarandet beräknas engångskostnaderna för sammanslagningen och löneharmoniseringarna utgöra ungefär 10 % av det samgångsstöd den nya kommunen beviljas. Nivån på omställningskostnaderna är emellertid starkt beroende av vilka ambitioner beslutsfattarna har för den nya kommunen.

LÖNEHARMONISERING

Efter en sammanslagning övergår de nuvarande anställda i den nya kommunens tjänst som gamla arbetstagare med nuvarande lön och andra villkor. Likabehandlingsprincipen kräver att arbetsgivaren betalar samma lön för samma arbete, vilket i praktiken innebär att en närvårdare inom äldreomsorgen i Lemland ska ha samma grundlön som en närvårdare med motsvarande arbete i Lumparland. Enligt arbetsmarknadens praxis justeras löner i regel till den högre nivån.

Enligt de löneuppgifter som kommunerna tillhandahållit är löneskillnaderna i de stora personalgrupperna (vårdpersonal inom äldreomsorgen och barnomsorgen) som högst 20–40 euro per månad mellan personer med motsvarande befattningar i Lemland och Lumparland. I nuläget är det ungefär 20 personer som skulle beröras av en löneharmonisering. Den samlade kostnaden för löneharmonisering är med nuvarande personalstyrka och lönenivåer relativt liten, **ungefär 20 000 euro på årsnivå.**

ADMINISTRATIVA ENGÅNGSKOSTNADER

Utöver löneharmoniseringskostnader uppstår kostnader av engångsnatur som är relaterade till anskaffning och förenhetligande av dataprogram, samordning av arkiv och register och möjliga ändringar av väg- och gatunamn. För att genomförandet av sammanslagningen ska gå smidigt behöver den nya kommunen reservera medel för utbildning av personal och förtroendevalda och för utökad information till invånarna. Det är skäligen att räkna med extrakostnader på sammanlagt upp till **150 000 euro** under de tre första åren efter sammanslagningen.

INBESPARINGSPOTENTIAL

I kapitel 4 finns en utförlig analys av inbesparingspotentialen inom administrationen och verksamheten efter sammanslagningen. Inbesparingspotentialen är beroende av politiska beslut och kan inte förverkligas genast. Möjligheten att göra inbesparingar på personalkostnader inskränks dessutom av

regler om personalens anställningstrygghet. Sammanslagingskalkylen utgår ifrån att det är möjligt att verkställa inbesparingar inom den allmänna förvaltningen från år 3 så att kostnaderna från år 5 permanent sänks med **ungefär 200 000 euro på årsnivå**.

PERIODISERING AV FUSIONSKOSTNADER OCH INBESPARINGSPOTENTIAL

Genomförandet av kommunsammanslagningen följer de tidsfrister som slås fast i Kommunstrukturlagen (ÅFS 2019:29) och de arbetsrättsliga regelverken. Viktiga hållpunkter är att den kommundirektör som inte blir kommundirektör för den nya kommunen garanteras anställning i två år och att samgångsavtalet mellan kommunerna gäller i tre år. Det här betyder att inbesparingar som inbegriper kostnader för den allmänna förvaltningen kan realiseras från år 3 och 4. Engångskostnaderna för fusionen beräknas bli högst under början av perioden.

Tabell 17: Schablon över hur fusionskostnader och inbesparingar kan förverkligas under den tidsperiod som regleras i Kommunstrukturlagen.

År	Vad händer?	Fusionskostnader	Inbesparing
År 1 Samgångsstöd 100%	Den nya kommunen ska fungera 1.1.2022 Personal övergår med gamla lönenivåer	Engångskostnader 75 000	En del av kostnaderna för förtroendeorgan, revision och annan obligatorisk administration 15 000
År 2 Samgångsstöd 80%	Övergång till gemensam personalpolitik, löneharmonisering inleds	Engångskostnader 37 500 Löneharmonisering 20 000	15 000
År 3 Samgångsstöd 60%	Anställningstryggheten för den ena kommundirektören upphör (ÅFS 2019:29, § 29)	Engångskostnader 37 500 Löneharmonisering 20 000	Minskade kostnader för allmän förvaltning 75 000
År 4 Samgångsstöd 40%	Samgångsavtalet upphör att gälla (ÅFS 2019:29, § 9)	Löneharmonisering (ökar lönesumman) 20 000	Minskade kostnader för allmän förvaltning 100 000
År 5 Samgångsstöd 20%	Sista året som förlust av landskapsandelar kompenseras	Löneharmonisering 20 000	Minskade kostnader för allmän förvaltning 200 000
År 6 Stöd och kompensationer upphör	Stöd och kompensationer upphör		

5.3. INGÅNGSVÄRDEN FÖRE SAMGÅNGSSTÖD, FUSIONSKOSTNADER OCH INBESPARINGAR

Beräkningarna av den nya kommunens ekonomiska utgångsläge har gjorts utifrån en inkomstskattesats på 17,50 %, dvs. den skattesats som tillämpas i Lemland år 2022. Det här betyder att skattenivån skulle sänkas för invånarna i Lumparland, där inkomstskattesatsen nu är 19,50 %.

Den beskattningsbara inkomsten per invånare i den nya kommunen är enligt 2021 års bokslut 19 438 € per invånare. Det här är aningen högre än genomsnittet för Åland (19 397 €) och Finland (18 900 €), vilket innebär att den genomsnittliga skattekraften är relativt stark. Som det framgår av kapitel 3.4. har både Lemlands och Lumparlands ekonomiska balans försvagats vilket innebär att den nya kommunens ackumulerade överskott (2 335 €/invånare) är lägre än på Åland i genomsnitt (3 664 €/invånare). Den nya kommunens skuldbörda (3 470 €/invånare) är aningen större än genomsnittet för Åland (3 244 €/invånare).

Tabell 18 beskriver ingångsvärdena för den nya kommunens ekonomi innan samgångsstöd, fusionskostnader och inbesparingar är beaktade. Om den nya kommunen hade samma utgifter som Lemland och Lumparland tillsammans och hade en inkomstskattesats på 17,50 % skulle kommunens årsbidrag vara positivt, men driftsresultatet negativt. Den nya kommunen skulle ha en något svagare ekonomi än Lemland budgeterat för, men skulle ha en klart starkare ekonomi än Lumparland.

Tabell 18: Ingångsvärden för den nya kommunens ekonomi (1 000 euro) i jämförelse med de nuvarande kommunerna. Utgångspunkt kommunernas budget för 2022.

	Lemland (skattesats 17,50%)	Lumparland (skattesats 19,50%)	Ny kommun (skattesats 17,50%)
Beskattningsbar inkomst €/invånare	19 507	19 048	19 438
Verksamhetsbidrag	-9 660	-2 353	-12 013
Skatteintäkter	7 251	1 481	8 883
Landskapsandelar	2 870	690	3 560
Årsbidrag	695	-217	430
Avskrivningar	-913	-183	-1 096
Resultat	-218	-399	-666
Årsbidrag % av avskrivningar	76%	-119%	39%

5.4. SAMMANSLAGNINGSBERÄKNING MED STÖD, FUSIONSKOSTNADER OCH INBESPARINGAR

I tabell 19 sammanfattas den nya kommunens ekonomiska utgångsläge åren 1–6 med beaktande av samgångsstöd och kompensationer, fusionskostnader och inbesparingar. Utgångspunkten är en skattesats på 17,50 %. Det är viktigt att betona att avsikten med beräkningen är att demonstrera storleksordningen på effekterna. En diskussion om de realekonomiska omständigheter som påverkar kommunens ekonomi finns senare i kapitlet.

Tabell 19: Sammanslagingsberäkning för åren 1–6 med beaktande av samgångsstöd

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5	År 6
Verksamhetsbidrag före fusionskostnader och inbesparingar	-12 013 000	-12 013 000	-12 013 000	-12 013 000	-12 013 000	-12 013 000
Fusionskostnader	-75 000	-55 000	-55 000	-20 000	-20 000	-20 000
Inbesparingar	15 000	15 000	75 000	100 000	200 000	200 000
Korrigerat verksamhetsbidrag	-12 076 000	-12 056 000	-11 993 000	-11 933 000	-11 833 000	-11 833 000
Skatteintäkter	8 883 000	8 883 000	8 883 000	8 883 000	8 883 000	8 883 000
Landskapsandelar	3 560 000	3 560 000	3 560 000	3 560 000	3 560 000	3 156 000
Samgångsstöd	961 713	769 370	577 028	384 685	192 343	0
Årsbidrag	1 328 713	1 156 370	1 027 028	894 685	802 343	206 000
Avskrivningar	-1 096 000	-1 096 000	-1 096 000	-1 096 000	-1 096 000	-1 096 000
Resultat	232 713	60 370	-68 972	-201 315	-293 657	-890 000
Årsbidrag % av avskrivningar	121 %	106 %	94 %	82 %	73 %	18 %

Under det första året stärker samgångsstödet på drygt 960 000 euro kommunens ekonomi betydligt, trots att engångskostnader för sammanslagningen innebär ökade kostnader. Samgångsstödets belopp motsvarar en höjning av inkomstskattesatsen med två procentenheter. Årsbidraget och resultatet är positiva och kommunens balans förstärks. Ekonomin förstärks också det andra året och är i balans det tredje året.

År 4 och 5 när samgångsstödets belopp trappas av är årsbidraget fortfarande positivt, men täcker inte den nuvarande avskrivningsnivån till 100 procent. Från och med år 4 är det avgörande för kommunens ekonomiska balans att man lyckas genomföra de inbesparingar som är möjliga inom den allmänna förvaltningen och att man kommit en bit på väg med åtgärder för att effektivisera serviceproduktionen och stärka kommunens skatteunderlag. För att årsbidraget ska täcka avskrivningarna skulle det krävas antingen ytterligare inbesparingar eller en höjning av skattesatsen med 0,5 procentenheter under åren 4 och 5.

När samgångsstöden och kompensationen för uteblivna landskapsandelar upphör år 6 försämras kommunens ekonomiska läge tydligt. Årsbidraget är fortfarande positivt, men täcker bara 18 % av avskrivningarna. Senast i det här skedet blir en skattehöjning aktuell, ifall landskapsandelssystemet inte justerats så att det är mer gynnsamt för kommuner som går samman.

5.5. REALEKONOMISKA OMSTÄNDIGHETER SOM PÅVERKAR BERÄKNINGARNA

De ovanstående beräkningarna är schablonmässiga för att demonstrera storleksordningen på de ekonomiska effekter som uppstår vid en kommunsammanslagning. Den sammanslagna kommunens ekonomi och verksamhet kommer naturligtvis att påverkas av svängningarna i realekonomin och av de politiska beslut som fattas av landskapsregeringen och Finlands riksdag.

De kommunalekonomiska utsikterna för de närmaste åren är svårbedömda på grund av världsläget med kraftig inflation, stigande räntor och sannolikt försämrade konjunkturer och med det lägre skatteintäkter. Dessutom sker det en stor skatteväxling mellan kommun och stat i Finland 1.1.2023 när social- och hälsovården överförs till välfärdsområdena och kommunernas andel av skatteintäkterna minskar. Trots att reformen inte genomförs på Åland och kommunernas skattebehörighet kvarstår som tidigare kommer förutsägbarheten när det gäller skatteintäkterna att minska.

Systemomläggningen innebär att de nationella prognoserna för den kommunala ekonomin för 2023 och 2024 av det här skälet inte är tillämpbara på Åland. I Finansministeriets nya kommunalekonomiska program som publicerades 20.9.2022 utgår man ifrån att både verksamhetsbidraget och skatteintäkterna växer i storleksordningen 3 % årligen från och med 2025 när systemomläggningen är genomförd. Det här innebär att kommunernas intäkter och utgifter förväntas öka i ungefär samma takt.

På Åland är det avgörande vilka beslut lagtinget under hösten 2022 fattar om tillfälliga och permanenta höjningar av landskapsandelnivåerna. Om landskapsandelsbeloppen höjs påverkar det också den nya kommunens intäkter under de fem första åren eftersom kommunen får summan av det landskapsandelsbelopp som Lemland och Lumparland får som skilda kommuner. Enbart en höjning av landskapsandelsbeloppen påverkar knappast problemet med att den nya kommunens intäkter sjunker betydligt år 6, när kompensationerna faller bort. För det krävs en justering av systemets mekanismer så att de gynnar strukturförändringar bättre än för närvarande.

6.SAMLAD BEDÖMNING AV FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ATT GENOMFÖRA EN KOMMUNSAMMANSLAGNING MELLAN LEMLAND OCH LUMPARLAND

6.1. UTGÅNGSPUNKTER OCH KRITERIER

Enligt kommunstrukturlagen (ÅFS 2019:29, § 2) är målen för en ändring av kommunindelningen att åstadkomma en kommunstruktur som är *livskraftig*, som är *enhetlig* och har en *fungerande samhällsstruktur* och som *stärker förutsättningarna för kommuninvånarnas självstyrelse*.

Målet är att kommunen ska ha *tillräckliga ekonomiska förutsättningar och personresurser för att ordna, producera och finansiera servicen för kommuninvånarna*.

Enligt § 4 i kommunstrukturlagen kan ändras om den främjar målen för ändringarna av kommunindelningen i §2 och ytterligare förbättrar:

- kommunens funktionsförmåga i övrigt
- servicen och levnadsförhållandena i området i övrigt
- verksamhetsförutsättningarna för näringarna i området
- samhällsstrukturens funktionsduglighet i området

En kommunsammanslagning ska sammantaget förbättra utgångsläget för serviceproduktion, kommunal ekonomi och samhällsplanering i jämförelse med nuläget. När två eller flera kommuner går ihop är förändringarna och konsekvenserna däremot inte identiska om man jämför med hur det ser ut när kommunerna är självständiga.

BEHÖVS EN KOMMUNSAMMANSLAGNING?

Utgångspunkten för den här utredningen är Lumparlands ansökan om en särskild kommunindelningsutredning. Ansökan bottnar i de långsiktiga ekonomiska utmaningar som beskrivits ovan och som eskalerade 2021 när socialvården övergick från kommunen till Kommunernas socialtjänst. För åren 2022–2024 har Lumparland budgeterat för ett negativt årsbidrag. Om det inte sker stora förändringar i landskapsandelnivåerna eller i finansieringssystemet för Kommunernas socialtjänst kommer kommunen att vara tvungen att kraftigt höja skattesatsen från nuvarande 19,50% eller att låna till driften. När driftsekonomin är ansträngd minskar kommunernas möjlighet att göra sådana investeringar som på sikt skulle stärka kommunens intäkter. Härutöver är barn- och elevunderlaget inom barnomsorgen och skolan vikande och det har tidvis varit svårt att rekrytera personer till politiska förtroendeuppdrag.

Alla de ovanstående omständigheterna är sådana där det är naturligt att pröva att lösa problemen genom en kommunsammanslagning. Eftersom Lumparland redan i stor utsträckning samarbetar om tjänsteproduktionen med andra kommuner är möjligheten att stärka driftsekonomin genom mer samarbete i stort sett uttömd. Exemplet KST visar också att kostnaderna inte alltid sjunker när verksamhet sköts mellan kommuner. En självständig kommuns ansvar för att balansera sin ekonomi kvarstår när kommuner samarbetar och med det också risken att bli föremål för kriskommunförfarande om det inte lyckas.

Av den här anledningen kommer en kommunsammanslagning mellan Lemland och Lumparland att se delvis olika ut beroende från vilken kommuns synvinkel den betraktas.

HUR STORA FÖRÄNDRINGAR INNEBÄR EN KOMMUNSAMMANSLAGNING?

För **Lumparlands kommun** innebär en kommunsammanslagning en större förändring, eftersom Lumparlands befolkning skulle utgöra 15 procent av den sammanslagna kommunens befolkning. Det egna politiska systemet och den formella självstyrelsen försvinner. I den andra vågskålen finns att Lumparlands ekonomi försvagats, att underlaget för tjänsteproduktionen inom skola och barnomsorg minskat och att det varit svårt att rekrytera ett tillräckligt antal förtroendevalda beslutsfattare. Ur invånarnas synvinkel kan en kommunsammanslagning jämna ut förutsättningarna att få kommunala tjänster till ett rimligt skattetryck. Utan omfattande inflyttning och/eller betydande förändringar av landskapsandelssystemet och serviceskyldigheterna kommer Lumparland att ha bestående utmaningar när det gäller att finansiera den lagstadgade tjänsteproduktionen. För invånarna i Lumparland kan skattesatsen sannolikt sänkas efter en sammanslagning.

För **Lemlands kommun** och dess befolkning innebär en kommunsammanslagning inte en lika stor förändring, eftersom befolkningen i Lemland utgör 85 procent av en sammanslagen kommuns befolkning och den nya kommunens organisation mest rimligt byggs upp utifrån Lemlands administration. Lemlands ekonomi har försvagats sedan 2018 till följd både av landskapets åtgärder (ändrat landskapsandelssystem och ny lagstiftning) och kommunen har antagit ett program för balansering av kommunens ekonomi fram till 2024. Kommunen växer och kan på sikt stärka sin kapacitet att klara utmaningar, men det finns utmaningar att genomföra en kommunsammanslagning så att den inte ytterligare försvagar den kommunala ekonomin.

Också efter en kommunsammanslagning är en ny kommun bestående av nuvarande Lemland och Lumparland förhållandevis liten, med drygt 2 500 invånare. Sammanslagningen innebär inte en sådan betydande förändring av kommunens ekonomiska och förvaltningsmässiga kapacitet, som skulle möjliggöra stora förändringar i hur servicen produceras eller i den servicenivå som erbjuds invånarna. Däremot skapar en sammanslagning möjligheter till förenkling av och inbesparingar inom administrationen. Den sammanslagna kommunen får ett samgångsstöd som kan användas för att stärka förutsättningarna för kommunens ekonomi och verksamhet. En positiv omständighet är att den nya kommunens befolkning förväntas växa på sikt.

6.2. BEDÖMNING AV KOMMUNSAMMANSLAGNINGEN MED UTGÅNGSPUNKT I

KOMMUNSTRUKTURLAGENS KRITERIER

6.2.1 TILLRÄCKLIGA EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH PERSONRESURSER FÖR ATT ORDNA, PRODUCERA OCH FINANSIERA SERVICEN FÖR KOMMUNINVÅNARNA (ÅFS 2019:29, § 2)

En kommunsammanslagning förbättrar det ekonomiska utgångsläget i jämförelse hur det ser ut om Lumparland fortsätter som självständig kommun. Den nya kommunens ekonomiska utgångsläge är däremot inte automatiskt starkt och det kommer att krävas aktiva åtgärder för att ekonomin ska hållas i balans. Samgångsunderstöden som betalas under de fem första åren efter sammanslagningen förstärker kommunens ekonomi, i kombination med att landskapsandelarna är lika höga som för de självständiga kommunerna.

En utmaning för den sammanslagna kommunen blir att utnyttja den inbesparings- och utvecklingspotential som uppstår vid sammanslagningen för att anpassa ekonomin till det läge som uppstår när samgångsstöden trappas ner och compensationen för landskapsandelarna upphör (år 6).

Eftersom fusionskostnaderna beräknas bli relativt låga och det finns inbesparingspotential inom den allmänna förvaltningen finns det realistiska möjligheter att de samlade verksamhetskostnaderna för den nya kommunen kan minska i jämförelse med hur det är i två självständiga kommuner, men det förutsätter aktiva beslut både för att stärka skatteunderlaget och minska utgifterna.

Den nya kommunens ekonomi är fortsättningsvis relativt känslig för systemförändringar i form av förändringar i principerna för och nivåerna på landskapsandelarna. Ungefär 1/3 av de samlade utgifterna är bundna i utgifter till kommunalförbund och därmed beroende av beslut av andra än kommunens eget fullmäktige.

Enligt kommunernas budget för 2022 uppgår Lumparlands personal till ungefär 25 anställda på årsnivå medan Lemlands personalstyrka omfattar ungefär 105 årsverken. Kommunernas samlade personal är alltså ungefär 130 personer. I jämförelse med situationen i Lumparland idag, där alla bemanningen inom alla delar av administrationen och tjänsteproduktionen är beroende av några få personer är en något större organisation mindre sårbar när det gäller personrisker.

Inom tjänsteproduktionen öppnar en sammanslagning upp möjligheter att använda resurserna på ett jämnare sätt än idag, när resurserna dimensioneras var för sig i kommunerna. I Lumparlands kommun har barn- och elevunderlaget inom barnomsorg och skola minskat under de senaste åren. Det här innebär att det finns en viss outnyttjad kapacitet inom sektorerna, samtidigt som underlaget för att upprätthålla de specialfunktioner (t.ex. speciallärare) som förutsätts enligt lag. I Lemland ökar efterfrågan på tjänster inom skola och barnomsorg.

Hur stora förändringar sammanslagningen innebär i servicen till kommuninvånarna är i stor utsträckning på vilka politiska riktlinjer beslutsfattarna väljer för samordningen av servicen.

6.2.2 FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR KOMMUNINVÅNARNAS SJÄLVSTYRELSE

I regeringens proposition 31/2013 om den finländska kommunstrukturlagen som är förebild för den åländska kommunstrukturlagen förklaras skrivningen att en ändrad kommunindelning ska *stärka förutsättningarna för kommuninvånarnas självstyrelse* på följande sätt: "Genom att bilda tillräckligt starka och livskraftiga kommuner kan man stärka ställningen och handlingsutrymmet för det demokratiska beslutsfattandet i kommunen."

Kommunsammanslagningar innebär alltid en viss förlust av självstyrelse för kommuninvånarna. Förändringen märks mer i den mindre kommunen, i det här fallet Lumparland, eftersom en sammanslagning innebär invånarna inte längre kommer att välja beslutsfattare till ett eget fullmäktige. En kommun som upphör har inte heller längre beskattningsrätt eller rätt att föra befolkningens talan inför andra myndigheter.

Å andra sidan måste den formella självstyrelsen vägas mot det faktiska handlingsutrymmet för fullmäktige. Om det är svårt att rekrytera folk till kommunens beslutande organ, om kommunens ekonomi är ansträngd och/eller om en stor del av de beslut som påverkar kommunens ekonomi och verksamhet fattas utanför kommunen är kommunens faktiska självstyrelse inskränkt.

De demokratiska institutionerna fungerar idag i huvudsak bra både i Lemland och i Lumparland. Valdeltagandet vid senaste kommunalval 2019 låg över Ålands genomsnitt: 70,2 % i Lemland och 72,9 % i Lumparland. I Lemland har intresset för att kandidera i kommunalval legat på en relativt hög nivå (2,8 kandidater per fullmäktigeplats i valet 2019) medan antalet kommunalvalskandidater i Lumparland visat en minskande trend (1,3 kandidater per fullmäktigeplats i valet 2019).

Förtroendevalda i Lumparland har själva nämnt svårigheterna att rekrytera ett antal beslutsfattare till kommunens organ som en svaghet hos den nuvarande kommunen. I och med

organisationsreformen 2021, när flera nämnder lades ner och uppgifterna överfördes på kommunstyrelsen, minskade antalet förtroendeposter som behöver bemannas, men samtidigt ökar trycket på att kommunstyrelsen är funktionsduglig. De nuvarande beslutande organen i Lumparland är fungerande, men sårbarheten när det gäller rekrytering till politiska uppdrag är reell.

Efter en kommunsammanslagning sker kandidatnominering och val till kommunfullmäktige från hela kommunens område och det totala antalet förtroendeposter som ska bemannas minskar. Det här minskar det politiska systemets sårbarhet, men det kan finnas risker att intresset för att rösta och ställa upp i val när den egna kommunen upphör som politisk arena.

I en sammanslagen kommun tydliggörs ansvarsförhållandena i viss mån för sådana uppgifter som idag sköts i stöd av avtal mellan självständiga kommuner. I den mån kommunsammanslagningen stärker den nya kommunens ekonomi ökar fullmäktiges möjligheter till satsningar och prioriteringar.

En sammanslagning av Lemland och Lumparland minskar i relativt liten omfattning beroendet av beslut som fattas på andra beslutsarenor än den egna kommunens fullmäktige. Den sammanslagna kommunens ekonomi är fortsättningsvis sårbar för förändringar i lagstiftningen och landskapsandelssystemet.

Efter genomförandet av Kommunernas socialtjänst (KST) år 2021 utgör betalningsandelar till kommunalförbund (KST, SÅUD, Oasen, ÅKF) 27–28 % av kommunernas driftsutgifter i både Lemland och Lumparland. Det här innebär att beslutsmakten över nästan en tredjedel av kommunernas utgifter ligger hos fullmäktigeförsamlingar där Lemland och Lumparland inte har majoritet. En kommunsammanslagning mellan Lemland och Lumparland förändrar inte det här utgångsläget annat än marginellt. Medlemskap i Kommunernas socialtjänst är obligatoriskt och betalningsmodellen bygger på solidarisk finansiering. Eftersom den ekonomiska effekten av övergången från socialvård i egen regi till KST såg ungefär likadan ut för Lemland och Lumparland, torde utgiftsnivån vara ungefär den samma för en sammanslagen kommun. Södra Ålands Utbildningsdistrikt och Oasen producerar sådana tjänster inom utbildning och äldreomsorg där underlaget i enskilda kommuner är för litet. En sammanslagen kommun (2 500 invånare) är fortfarande för liten för att i stor omfattning ta över verksamheter som nu organiseras inom ramen för kommunalförbund.

6.2.3. KOMMUNENS FUNKTIONSFÖRMÅGA I ÖVRIGT (ÅFS 2019:29, § 2,4)

En sammanslagning innebär att den obligatoriska administration som nu görs både i Lemland och i Lumparland eftersom de är självständiga kommuner kan reduceras. Det här innefattar val, obligatoriska beslutande organ, budget- och bokslutsprocesser, revision, representation i kommunalförbund och formella ansvarsförhållanden inför andra myndigheter.

6.2.4. ENHETLIG OCH FUNGERANDE SAMHÄLLSSTRUKTUR

Kommunerna Lemland och Lumparland bildar en i huvudsak geografiskt sammanhängande helhet med relativt korta avstånd. Avståndet mellan kommuncentren i Lemland och Lumparland är cirka 15 kilometer. Befolkningen i de båda kommunerna är utspridd på flera byar. Kommuncentren i Söderby och Klemetsby är inte tydliga centralorter för boende och kommersiell service. Över 50 % av den sysselsatta befolkningen i Lemland och Lumparland pendlar till arbete i Mariehamn. Lemland-Lumparlands församling verkar inom båda kommunernas område.

På Järsö-Nåtöområdet som hör till Lemland, men har sin närmaste vägförbindelse till Mariehamn, bodde år 2021 316 personer. Befolkningen i Järsö-Nåtö skulle utgöra cirka 13 procent av befolkningen i en sammanslagen kommun. Den kommunala servicen för invånarna på Järsö och Nåtö ordnas delvis genom avtal med Mariehamns stad.

En sammanslagning av Lemlands och Lumparlands kommuner har neutrala konsekvenser för samhällsstrukturens funktionsduglighet. Eftersom kommunerna har en gemensam byggnadsordning fungerar området redan i vissa avseenden som en sammanhängande helhet. Ur kommuninvånarnas synvinkel påverkas situationen i första hand om den sammanslagna kommunen väljer att lokalisera servicepunkterna på ett sätt som avviker från det nuvarande. Det kommer också efter en kommunsammanslagning att behövas särskilda lösningar för den kommunala servicen i Järsö-Nåtö.

6.2.5. SERVICEN OCH LEVNADSFÖRHÅLLANDENA I OMRÅDET I ÖVRIGT

Efter en kommunsammanslagning är den nya kommunen hemort för föreningar och företag som nu har Lemland eller Lumparland som hemort. Föreningar och företag fattar autonomt beslut om sin organisation. I den mån kommunerna tillämpar olika principer för understöd till föreningar och sammanslutningar behöver principerna samordnas i den nya kommunen.

Enligt Kyrkolagen (FFS 1054/1993) ska evangelisk-lutherska kyrkans församlingsindelning sammanfalla med kommunindelningen. Eftersom Lemland-Lumparlands församling verkar inom båda kommunernas område har en kommunsammanslagning inga konsekvenser för församlingsindelningen.

6.2.6 VERKSAMHETSFÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR NÄRINGARNA I OMRÅDET

Enligt ÅSUB:s företagsstatistik fanns det år 2021 cirka 200 registrerade företag i Lemland (170) och Lumparland (31). Majoriteten av företagen är små, med 0–4 anställda. De kommunala politikområden som har den största potentiella betydelsen för näringslivets verksamhetsförutsättningar är planläggning, myndighetsutövning, skatte- och avgiftspolitik, upphandlingar samt explicit närings- och utvecklingspolitik.

När det gäller de myndighetsfunktioner som berör företagen har en eventuell kommunsammanslagning små och neutrala konsekvenser. Planläggnings- och miljösektorn är gemensam för Lemland och Lumparland och kommunerna har en gemensam byggnadsordning. I lantbruksfrågorna hör Lemland idag till Jomalas samarbetsområde, medan Lumparland köper sina landsbygdsekreterartjänster av Hammarland. Vid en kommunsammanslagning behöver samarbetsmönstren förenhetligas, men de praktiska konsekvenserna av det här är små.

Övriga konsekvenser för näringarna i området är i stor utsträckning beroende dels av vilket ekonomiskt utrymme som frigörs vid en kommunsammanslagning och hur den nya kommunens beslutsfattare väljer att använda sig av den utvecklingspotential som frigörs.

Både Lemland och Lumparland upphandlar idag dagligvaror till de kommunala köken från de lokala livsmedelsaffärerna, vilket är ett sätt att stöda företagsverksamhet som finns i kommunen, men samtidigt sannolikt medför en något högre kostnadsnivå i jämförelse med att konkurrensutsätta och upphandla större volymer. Den här avvägningen mellan att minska kostnader och att stöda det lokala näringslivet kvarstår sannolikt också om kommunerna går samman.

Under diskussionerna med kommunernas företrädare har en aktivare näringspolitik lyfts fram som en potentiell fördel med en större kommun. Bland annat har utveckling av området kring Långnäs hamn nämnts som en potentiell. Lemland och Lumparland har tillsammans med Föglö har tagit initiativ till ett gemensamt näringslivsutvecklingsprojekt (LLFNU) som har till uppgift att både utveckla det befintliga näringslivet i kommunerna och att attrahera nya företag att etablera sig i området.

Den sammanslagna kommunens möjligheter att satsa på investeringar som gynnar företagande och inflyttning är beroende av kommunens ekonomiska situation. De nuvarande kommunernas skuldbörda är större än genomsnittet, vilket kommer att avspeglas också på den nya kommunens

utrymme för nya investeringar. En del av de samgångsstöd landskapsregeringen beviljar kan användas för strategiska satsningar som stärker näringslivets förutsättningar och därmed kommunens ekonomi på längre sikt.

6.3 SAMLAD BEDÖMNING AV FÖR- OCH NACKDELAR MED EN KOMMUNSAMMANSLAGNING MELLAN LEMLAND OCH LUMPARLAND

Med utgångspunkt i den detaljerade analysen i det föregående kapitlet kan analysen av hur den sammanslagna kommunen lever upp till Kommunstrukturlagens kriterier sammanfattas på följande sätt.

- Kommunsammanslagningen har potential att **stärka de ekonomiska förutsättningarna och personresurserna för att ordna, producera och finansiera servicen** i jämförelse med situationen i Lumparland idag, men den nya kommunen kommer att ha vissa utmaningar när det gäller ekonomisk och administrativ kapacitet.
- Sammanslagningen har både positiva, negativa och neutrala konsekvenser med tanke på förutsättningarna för **kommuninvånarnas självstyrelse**
- **Kommunens funktionsförmåga i övrigt** påverkas bland annat genom att den totala mängden obligatorisk administration minskar.
- Det finns möjlighet att göra strategiska satsningar på **verksamhetsförutsättningarna för näringarna inom området** genom nya projekt inom planläggning och näringsutveckling. Kommunens riktlinjer för servicenät och upphandling kan ha konsekvenser
- En sammanslagning har neutrala konsekvenser för **samhällsstrukturen**. Det krävs fortfarande samlösningar för servicen i Järsö-Nåtö-området.

En kommunsammanslagning innebär alltid både fördelar och nackdelar i jämförelse med nuläget. De tidigare analyserna visar att de förväntade konsekvenserna av en sammanslagning innehåller både för- och nackdelar i jämförelse med nuläget. Kommunsammanslagningens konsekvenser ser dessutom olika ut beroende om de betraktas ur Lemlands eller Lumparlands synvinkel.

De viktigaste **fördelarna** med en sammanslagning mellan Lemland och Lumparland kan sammanfattas på följande sätt:

- En sammanslagning gör det möjligt att producera kommunal service till invånarna i Lumparland till ett lägre skattetryck än för tillfället.
- Eftersom Lemland och Lumparland redan har ett långtgående samarbete inom administration och beslutsfattande finns det redan gemensamma strukturer och gemensam praxis som det går att bygga vidare på.
  - Lemland och Lumparland har sedan 2012 gemensam verksamhet inom byggnads- och miljösektorn och tekniska sektorn. Kommunerna har en gemensam byggnadsordning och en gemensam byggnads- och miljönämnd.
  - Sedan 2021 har kommunerna gemensam ledning för barnomsorgen och äldreomsorgen.

- Det finns möjligheter till rationalisering och inbesparingar inom den allmänna förvaltningen när dubbleringar som hör samman med statusen som självständig kommun till viss del kan avlägsnas.
- När servicen till invånarna organiseras på hela området finns det möjligheter att använda sig av den utvecklingspotential som finns till exempel inom grundskolan. Det kräver emellertid aktiva beslut.
- Det går att genomföra sammanslagningen med relativt låga fusionskostnader eftersom löneharmoniseringsbehovet är litet och de administrativa kostnaderna moderata.
- En sammanslagning ger rätt till samgångsstöd från landskapsregeringen. Samgångsstödet förbättrar det ekonomiska utgångsläget, vilket gör det möjligt att långsiktigt utveckla fungerande och kostnadseffektiva lösningar under övergångstiden.

De viktigaste **nackdelarna** med en kommunsammanslagning mellan Lemland och Lumparland kan sammanfattas på följande sätt

- Sammanslagningen resulterar inte i en betydande förändring av kommunens ekonomiska och förvaltningsmässiga kapacitet.
- Den sammanslagna kommunen är fortfarande beroende av service från kommunalförbund och är sårbar för förändringar i lagstiftningen och landskapsandelssystemet.
- Den nya kommunens ekonomiska utgångsläge försvagas när samgångsstöd och kompensationer faller bort. Det krävs aktiva effektiviseringsåtgärder för att nå en ekonomi i balans.

6.4. UTREDARENS SLUTBEDÖMNING

Med utgångspunkt i den ovanstående analysen rekommenderar jag att beslutsfattarna i Lemlands och Lumparlands kommuner tar del av utredningen och tar ställning till huruvida kommunerna är beredda att gå vidare till att utarbeta ett samgångsavtal i enlighet med Kommunstrukturlagen.

Om kommunernas beslut blir att gå vidare till uppgörandet av ett förslag till samgångsavtal är det min bedömning som utredare att förhandlingslösningarna på följande punkter har särskilt stor betydelse för att kunna realisera de positiva konsekvenserna av en kommunsammanslagning:

1. Den nya kommunens vision och strategi
2. Servicenätet inom grundskola och barnomsorg
3. Lokaliseringen av kommunens administration
4. Den politiska organisationen
  - Fullmäktiges storlek: enligt Kommunallagens bestämmelser (17 ledamöter) eller större?
  - Möjlig kvotering av platser i styrelse och nämnder under en övergångsperiod
  - Behov av närdemokratilösningar
5. Synen på fastigheter, ägande och investeringar
6. Tidtabellen för en eventuell sammanslagning

BEHOV AV FÖRÄNDRINGAR PÅ LANDSKAPSNIVÅ

Under utredningsprocessen har det kommit fram att den existerande kommunstrukturlagen och det nuvarande landskapsandelssystemet inte till alla delar stöder genomförandet av frivilliga kommunsammanslagningar.

Kommunstrukturlagens mål och processer. Kommunstrukturlagen för Åland (2019:29) har testats för första gången i praktiken i kommunindelningsutredningarna för Lemland och Lumparland respektive Föglö, Kumlinge och Sottunga. Som kommunindelningsutredare har jag konstaterat att lagen, som i stora delar är identisk med den finländska kommunstrukturlagen, inte till alla delar är funktionell för frivilliga kommunsammanslagningar på Åland.

- De mål för ändringar av kommunindelningen som ställs upp i paragraferna 2 och 4 är högt ställda och svåra att uppnå på ett realistiskt sätt i sammanslagningar mellan mindre kommuner. Även om mål alltid är tolkningsbara skulle genomförandet av frivilliga kommunsammanslagningar sannolikt främjas om målsättningarna modifierades så att de bättre passar in i en åländsk kontext.
- Kommunstrukturlagens processkrav, bl.a. det lagstadgade innehållet i ett samgångsavtal, är omfattande. I de genomförda kommunindelningsutredningarna har det kommit fram att små kommuners administrativa kapacitet knappast räcker till för att genomföra en samgångsprocess i enlighet med lagen. Eftersom frivilliga kommunsammanslagningar i ett idealfall borde kunna genomföras av kommunerna själva finns det skäl att överväga att förenkla formkraven. Den norska indelningslagen som tillämpades vid kommunreformen 2014–2020 innehåller betydligt färre lagstadgade formkrav än den finländska.

Systemet med samgångsstöd. Utredningen visar att de lagstadgade samgångsstöden i fallet Lemland och Lumparland skulle bidra till att stärka den nya kommunens ekonomi under de första åren. Sammanlagingsberäkningen i kapitel 5 visar samtidigt att stödets nivå och periodisering inte är helt optimala med tanke på att uppnå ett långsiktigt hållbart resultat. Samgångsstödets eurobelopp slås fast i lagstiftningen och beaktar inte ändringar av kostnadsnivåer. Samgångsstödets periodisering med högre belopp under de första åren är delvis motiverad, men vid en sammanslagning mellan Lemland och Lumparland där fusionskostnaderna är låga, skulle en jämnare periodisering av stöden sannolikt vara mer gynnsam.

Landskapsandelarna efter övergångsperioden. Som det framkommit både i den här och tidigare kommunindelningsutredningar är oklarheten om landskapsandelnivån efter övergångsperioden på fem år en faktor som inte stärker den politiska motivationen att gå in i en förändringsprocess. Ifall kommunstrukturen på Åland ändras kommer det att förutsätta ändringar av principerna för beräkning av landskapsandelar. Beslutsfattandet på lokal nivå skulle underlättas av en större klarhet om hur andelarna för nya kommuner beräknas.

Åbo den 25 november 2022

Siv Sandberg

Kommunindelningsutredare

VARELY/XXXX/202X

AVTAL OM ANVISANDE TILL KOMMUN OCH OM FRÄMJANDE AV INTEGRATION

Enligt 41 § i lagen om främjande av integration (1386/2010, nedan integrationslagen) kan en kommun med NTM-centralen ingå ett avtal om anvisande av sådana personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen till kommuner och främjande av integration.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i _____ (nedan NTM-centralen) och _____ kommun/stad (nedan kommunen) kommer överens om anvisande av sådana personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen till kommuner och ersättning av kostnader som orsakas av främjande av integration följande:

1. FRÄMJANDE AV INTEGRATION PÅ LOKAL NIVÅ

Enligt 30 § i lagen om främjande av integration är kommunen allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet av invandrarnas integration samt för planeringen och uppföljningen av integrationen på lokal nivå. Kommunen ska därtill se till att tjänsterna passar också invandrare och att de ordnas så att de till innehåll och omfattning är sådana som behovet i kommunen förutsätter. Kommunen ska se till att den egna personalens kompetens i fråga om integration utvecklas. Åtgärder och tjänster avsedda för invandrare får också ordnas i samarbete mellan kommunerna.

Åtgärder och tjänster som främjar integration ordnas som en del av den kommunala basservicen, arbets- och näringsförvaltningens tjänster, social- och hälsovårdstjänster där Kommunernas socialtjänst k.f. (KST) med Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) är ansvarig part för ordnandet samt i form av andra åtgärder som främjar integration. Främjandet av integrationen kräver sektorsövergripande samarbete. Kommunen eller flera kommuner tillsammans ska enligt 32 § i integrationslagen för att främja integrationen och stärka det sektorsövergripande samarbetet göra upp ett program för integrationsfrämjande som godkänns i respektive kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. Programmet beaktas när en budget och ekonomiplan enligt 64 och 65 § i kommunallagen för Åland (73/1997) görs upp. Riktlinjerna för kommunens program för integrationsfrämjande bestäms i 27 § i åländska integrationslagen.

NTM-centralen, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten, Ålands hälso- och sjukvård, Kommunernas socialtjänst k.f. och övriga myndigheter på kommunens område ska inom sitt eget ansvarsområde på kommunens initiativ delta i utarbetandet och genomförandet av programmet och i uppföljningen av dess verkställighet. Lokala invandrar-, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer och religiösa samfund kan i behövlig omfattning delta i ovannämnda processer.

Programmet för integrationsfrämjande, som har som syfte att främja och stödja integration av invandrare har godkänts vid _____kommunfullmäktige/stadsfullmäktige ___ __20__ .

2. PERSONKRETS

Stadganden i kapitel 5 i integrationslagen om anvisande till kommuner och stadgandena i 45, 45 a, 46, 47, 47 a, 48 och 49 § om ersättning av kostnaderna tillämpas för sådana personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i lagen. I ersättningsbeslutet som Närings-, trafik- och miljöcentralers samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (nedan UF-center) har riktat till kommunen definieras ersättningarnas maximitid enligt stadgandena i integrationslagen. Ersättningar betalas inte om personen får finskt

medborgarskap. Ett undantag från detta är att ersättningar för offer för människohandel som kan betalas även för de som har fått medborgarskap, om övriga förutsättningar för betalningen av ersättningen uppfylls.

Kommunen förbereder sig för att ordna tjänster och åtgärder som främjar integrationen för de personer som anvisats till och blivit placerade i kommunen i enlighet med 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen. Antalet personer som årligen i kommunen omfattas av personer avsedda i 2 § 2 och 3 mom. integrationslagen är enligt beslutet som kommunen/kommunens organ fattat (___ / 20___), ___ personer, av vilka antalet kvotflyktingar är ___ personer, asylsökande som fått uppehållstillstånd ___ personer och personer som fått hemkommun och får tillfälligt skydd ___ personer. Dessutom beräknas att det självständigt eller via familjeåterförening kommer att flytta ___ personer till kommunen under ett år.

Ersättningar enligt integrationslagen kan betalas fr.o.m. 1.3.2023 också för de personer som fått tillfälligt skydd, för vilka har registrerats hemkommun i befolkningsdatasystemet (2 § 2 mom. 5 punkt i integrationslagen). Om en person som fått tillfälligt skydd bor i en inkvartering som ges som mottagningservice och hen har en tillfällig adress i befolkningsdatasystemet, är kommunen inte berättigad till ersättningar enligt integrationslagen.

NTM-centralen och kommunen gör årligen tillsammans en bedömning av antalet personer som anvisas och placeras till kommunen, tjänster som ges till personer vid flyttningen till kommunen, behov som gäller boende och användningen av bastjänster som främjar integrationen.

4. STATSERÄTTNINGAR

UF-centret ersätter till kommunen kostnader avsedda i 6 kap. och som orsakas av personer som avses i 2 § 2 och 3 moment i integrationslagen. Kostnaderna ersätts med stöd av 44 § i integrationslagen och med stöd av detta avtal. Förutsättningen för ersättning av kostnader är förutom avtalet också ett ikraftvarande integrationsprogram som avses i 32 § i integrationslagen eller i 26 § i landskapslagen (Ålands författningssamling 2012:74).

Kalkylerad ersättning

Med stöd av 45 § i integrationslagen betalas till kommunen av statens medel en kalkylerad ersättning för kostnader som orsakas av ordnande av verksamhet som stöder integration till personer som avses i lagens 2 § 2 och 3 moment. Ersättningen betalas för tre år. Gällande kvotflyktingar betalas ersättningen dock för fyra år. Om ersättningens belopp stadgas i statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens kostnader för främjande av integration (1393/2011).

Ersättning för förberedande till mottagning

Med stöd av 47 a § i integrationslagen kan till kommunen ersättas nödvändiga kostnader som orsakats av förberedandet av mottagning av kvotflyktingar för högst fyra månader innan de anlänt till Finland. Av grundad anledning kan kostnader ersättas för högst åtta månader.

Ersättning för specialkostnader och övriga kostnader

Enligt 1 mom. 3 punkt i 49 § i integrationslagen ersätts kommunen specialkostnader som orsakats av särskilda skäl för personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. integrationslagen, för högst tio år.

Dessutom kan en kommun i enlighet med 53 § i integrationslagen ersättas kostnader för åtgärd eller en tjänst som orsakas på grund av specialbehov till följd av en persons ställning som offer för människohandel och som har att göra med personens säkerhet samt annat specialbehov i anslutning till personens ställning som offer.

5. INLEDANDE AV ERSÄTTNINGSTIDEN OCH FÖRFARANDE I ERSÄTTNINGÄRENDE

UF-centret ansvarar för utbetalningen av ersättningar enligt integrationslagen. Anvisning om ersättning för kostnaderna finns i Finlex, likaså blanketter som används i ansökningsförfarandet på suomi.fi –webbplats finns via UF-centrets sidor under adress <https://www.keha-keskus.fi/yhteystiedot/hae-maksatusta/elinkeinot/>, där det också finns annan tilläggsinformation gällande ersättningar.

Inledande av ersättningstiden

Ersättning betalas från det att den första hemkommunen registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas.

Om den person, vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas, inte har uppehållstillstånd när han eller hon kommer till landet eller sedan uppehållstillstånd beviljats inte kan få en hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) betalas ersättning från det att personen beviljades uppehållstillstånd.

För en person som får tillfälligt skydd kan betalas ersättning först när den första hemkommunen registrerats i befolkningsdatasystemet.

Utbetalning av ersättning

I 45 § i integrationslagen avsedd kalkylerad ersättning betalas i princip till kommunen utan separat ansökan. Övriga ovan nämnda ersättningar betalas av UF-centret till kommunen på basis av en ansökan. Förutsättningen för ersättning av kostnader enligt 47 a och 49 § i lagen är också ett beslut fattat av NTM-centralen.

Kommunen bör ansöka om den ersättning som avses i 6 kap. i integrationslagen med en ansökan som riktats till UF-centret senast inom två år efter att det kalenderår har avslutat under vilken verksamheten för vilken ersättning sökes har skett. Kommunen kan ansöka om ersättning till slutet av år 2024 för de kostnader som orsakats kommunen till slutet av år 2022 och som övergår till välfärdsområdets anordningsansvar.

Skyldighet att betala tillbaka ersättning

UF-centret kan med stöd av 55 § i integrationslagen bestämma att kommunen helt eller delvis ska betala tillbaka den ersättning som staten betalat, om felaktiga eller vilseledande uppgifter har getts för betalningen av ersättning, eller om det i övrigt framgår att ersättningen har betalats utan grund.

På det belopp som betalas tillbaka ska en förseningsränta betalas enligt den räntesats som bestäms i enlighet med 4 § 1 mom. i räntelagen (340/2002).

UF-centret ska besluta om återbetalning av en ersättning som utan grund betalats till en kommun senast det femte kalenderåret efter utgången av det verksamhetsår för vilket ersättningen betalats.

Ändringssökande i ersättningsärenden

Beslut som baserar sig på 6 kap. i integrationslagen får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

6. RÄTT ATT FÅ UPPGIFTER

Enligt 87 § i lagen om främjande av integration och 14 § i Landskapslag om främjande av integration har arbets- och näringsministeriet, regionförvaltningsverk, närings-, trafik- och miljöcentraler, utvecklings- och förvaltningscentret, ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, kommunala myndigheter,

Folkpensionsanstalten och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra, Migrationsverket, förläggningar och flyktingslussar, som tillhandahåller åtgärder och tjänster som stöder integration och företrädare som förordnats för barn utan vårdnadshavare avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att utföra uppgifterna enligt 2, 5 och 6 kap.

Om rätten att få uppgifter mellan kommunen och välfärdsområdet skulle man stadga i 87 b (sektorsövergripande inledande kartläggning och integrationsplan), 87 c (tjänster för minderåriga som kommit utan vårdnadshavare), 87 d (anvisande till kommunen) och i 87 e § (ersättningar till kommunen).

7. IKRAFTTRÄDANDE, TILLÄMPNING OCH UPPSÄGNING

Detta avtal träder i kraft __ __ 20__ . Avtalet är i kraft tills vidare.

(Detta avtal jämte bilagor ersätter avtal nr ____ mellan NTM-centralen och kommunen som ingått __ __ 20__)

Detta avtal tillämpas för att ersätta kostnader som orsakats kommunen __ __ 20__ och därefter.

Om detta avtal sägs upp, upphör det att gälla 12 månader efter uppsägningsdatumet.

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar, ett för vardera avtalsparten.

Tid och plats

_____ 20__

Underskrifter och namnförtydligande

_____

_____

_____

_____

_____ kommun

Närings-, trafik- och miljöcentralen

Exempel beräkning, kalkylerade ersättningar för 5, 10, 20 och 30 personer per år

Kalkylerade ersättningar för personer med tillfälligt skydd	5 personer	10 personer	20 personer	30 personer
Under 7 år 6 845 €	34 225 €	68 450 €	136 900 €	205 350 €
Över 7 år 2 300 €	11 500 €	23 000 €	46 000 €	69 000 €